

Digitaliseret af | Digitised by



**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Malmberg, Bertil.; Bertil Malmberg.

Titel | Title:

Excellencen : Skuespil

Udgivet år og sted | Publication time and place:

[S.l.] : Kæmpende Demokratis Forlag ("Den Danske Stemme"), [1943]

Fysiske størrelse | Physical extent:

48 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

Samml. af Julegave. Tryk 1940-45



DET KGL. BIBLIOTEK

40

BERTIL MÅLMBERG

EXCELLENCE

1943

eks. 1

220

B E R T I L M A L M B E R G :

XXXXX	XXX	XX	XXX	XXXXX	XXX	XXX	XXXXX	XX	X	XXX	XXXXX	XX	X
XXX	XXX	XX	XX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	X	XX	XXX	XXX	X
XXX	XX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	X	XX	X	XXX	XXX	X
XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	X	XX	X	XXX	XXX	X
XXX	XX	XXX	XX	XXX	XXX	XXX	XXX	X	XXX	XX	XXX	X	XXX
XXXXX	XX	XXX	XXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	X	XX	XXX	XXXXX	X	XX

S K U E S P I L

KEMPEDE DEMOKRATIS FORLAG
 ("Den Danske Stemme")

[1943]

1943: 2723

HERBERT von BLANKENAU; Østrigsk Digter.

ELISABET: Hans Datter.

MAX: Leder af Koncentrationslejren i Buchenwald, Elisabeths Forlovede.

JOSEF: Tjener hos von Blankenau.

SEKRETÆREN.

MIZZI. Tjenestepige.

FØRSTE SYGEPASSER.

ANDEN SYGEPASSER.

PATIENTER I KONCENTRATIONSLEJRENS SYGEHUS.

DOKTOREN.

S.S.-MEND.

EN BEFALINGSMAND.

VICEKOMMANDANTEN.

F Ø R S T E A K T

oOo

(Et luksuriøst indrettet Bibliotek. Til højre og venstre Døre. I Baggrunden Bogreoler, flankeret af to smalle og høje Vinduer. Foran dette et pragtigt, med Tidsskrifter og nyudkommen Litteratur overlæsset Biblioteksbord. Von Blankenau sidder med Ryggen til dette ved Siden af et lavt Rygebord og hører Radio. Han har et stateligt, næsten patetisk, men samtidigt køligt fornemt Udseende. Den indre Uro forraader sig af og til ved stive, lidt urolige Bevægelser. Radioen bringer en Reportage af Føreren Indtog i sin Fødeby. Militærmusik. Endeløse Heil-Raab.)

SPEAKEREN: Føreren ... Føreren kommer ... Han kommer til sine befriede Landsmænd ... Østrigs største Søn ...

(Von Blankenau fortrækker Ansigtet i Væmmelse, rejser sig, gaar hen til Radioen og lukker for den. Ringer paa Tjeneren)

JOSEF: (fra venstre) Deres Ekselence ringede.

von BLANKENAU: De husker vel at pakke.

JOSEF: Jeg er allerede begyndt, Deres Ekselence.

von BLANKENAU: Og Billetten?

JOSEF: Den er klar Deres Naade. Men Toget gaar først i Aften.

von BLANKENAU: Det ved jeg Josef. Men jeg er lidt nervøs. Kl. 22, ikkesandt ?

JOSEF: Undskyld, Deres Ekselence, men jeg forstaar ikke de der nymodens Betegnelser. Toget gaar Kl. 10.

von BLANKENAU: De kommer til at sætte Dem ind i nye Ting der er værre, i de nærmeste Dage.

JOSEF: Det skal jeg ikke have noget af, Deres Ekselence.

von BLANKENAU: De vil blive tvunget Josef.

JOSEF: Jeg kan ikke Deres Naade. Jeg vil ikke. Jeg er udlært. For længe siden. Jeg havde kun været 3 Aar hos Erkehertugen, da første Kammertjener lod mig kalde og sagde: Nu kan De, hvad De har Brug for, sagde han. Mere vilde være for meget. Nu er De perfekt Josef, sagde han. Det var for snart 50 Aar siden, Deres Naade. Hvad jeg kunde dengang, kan jeg stadig, og andet vil jeg ikke lære.

von BLANKENAU: Man vil forlange, at De lærer Dem et og andet. F. Eks. at strække Armen i Vejret. Og raabe.

JOSEF: Jeg agter ikke at strække Armen op, Deres Naade. Jeg skal heller ikke have raabt noget. Jeg har min Værdighed. Jeg ved, hvad der passer sig.

von BLANKENAU: Der er kommet andre Regler, for hvad der er passende nu, Josef.

JOSEF: Det er muligt. Men jeg bryder mig kun om, hvad jeg lærte mig hos hans kejserlige Højhed.

von BLANKENAU: Det gaar ikke an, at De retter De nye Herrer. Det er livsfarligt

JOSEF: Det tænker jeg heller ikke paa at gøre Deres Naade. Jeg tier og passer mig selv.

von BLANKENAU: Det forundrer mig, Josef, at De har kunnet holde ud at være hos mig. Jeg er jo i al Fald ingen Erkehertug.

JOSEF: Deres Excellence er om jeg maa udtrykke mig saadan af samme Slags. Deres Excellence har desuden været Kultusminister.

von BLANKENAU: Hvorledes er det, har De faaet nogen Plads paa Alderdomshjemmet?

JOSEF: Ja, Deres Naade. Det kostede 6000 Schilling. Jeg har altsaa 4000 tilbage af den Check, Deres Excellence skænkede mig. Bortset fra hvad jeg har sparet op.

von BLANKENAU: Tror De, at De kan trives der?

JOSEF: Der er spartansk, men propert. Og jeg kan beholde mine egne Møbler.

von BLANKENAU: Det glæder mig Josef, men De bliver hos min Datter, ikkesandt, saa længe hun beholder Huset?

JOSEF: Det har jeg lovet, Deres Excellence. Og det gør jeg.

(Trækker sig tilbage mod Døren, men tøver og bliver et Øjeblik staaende, ligesom tvivlrædig.)

Deres Excellence ...

von BLANKENAU: Hvad var der?

JOSEF: Naar Deres Excellence er rejst ... faar jeg saa aldrig Deres Excellence at se mere?

von BLANKENAU: Det er jeg bange for at de ikke faar, Josef. Tak for de her Aar der er gaaet.

JOSEF: Det er mig der gerne vil takke ... Der var ogsaa en anden. Sag.

von BLANKENAU: Og det er?

JOSEF: Deres Naade sagde, at jeg bare skulde lægge det nødvendigeste ned. Der kunde blive Vanskeligheder ved Grænsen. Deres Excellence regner vel hertil ... Ordre.

von BLANKENAU: Ordre?

JOSEF: Jeg tror der kan blive Brug for dem. Der bliver sikkert mange Festligheder i det fremmede Land.

von BLANKENAU: Jasaa, det tror De Josef. At der bliver mange Festligheder?

JOSEF: Saa verdensberømt som Deres Excellence er ...

von BLANKENAU: Berømmelse forgaar, Josef. Berømmelse visner. Men Ordnerne holder sig. De har Ret. Jeg kan behøve dem.

JOSEF: Var der andet Deres Excellence ønskede.

von BLANKENAU: Nej, der var ikke mere ... Jo vent ... hvis en ... Hr. Karbe skulde komme ... saa er jeg ikke hjemme. Jeg tager ikke imod. Under ingen Omstændigheder ...

JOSEF: Jeg forstaar, Deres Excellence.

(Ud)

Elisabet er kommet ind fra venstre under de sidste Replikker. Hun har medfødt Sans for Ironi og en lidt nonchalant Optræden, som imidlertid fra Tid til anden fortrænges af Udtryk for impulsiv Omhed. Efter at have lukket Døren bag sig gaar hun nogle Skridt hen over Gulvet og bliver et Øjeblik staaende ved Rygebordet, hvor hun tænder sig en Cigaret.

ELISABET: Du er altsaa ikke kommet paa bedre Tanker Far.

(sætter sig i en Sofa)

Du vægrer dig stadig ved at tage mod Max?

von BLANKENAU: Jeg ønsker ikke at se ham.

ELISABET: Jeg ved det. Men du burde det maaske alligevel.

von BLANKENAU: Det kan du ikke forlange. Jeg forsøger ikke at forhindre jeres Giftermaal. Maaske er det bedst, det gaar, som det gaar. For dig er det i hvert Fald en Beskyttelse i disse Tider, saadan som det er nu. Men mødes med ham, det vil jeg ikke.

ELISABET: Er du bange for ham?

von BLANKENAU: Han repræsenterer alt, som er mig vederstyggeligt. Brutaltet, Grovhed, Dumhed, Ensporethed, Historieløshed.

ELISABET: Men du kender ham jo ikke.

von BLANKENAU: Jeg ved hvad han kommer for. Det er tilstrækkeligt.

ELISABET: Han kommer ikke for at bede om din Velsignelse. Han har noget vigtigt at sige dig.

von BLANKENAU: Flag mig ikke Elisabet.

ELISABET: Jeg er bange for, at gamle Josef ikke kan forhindre ham i at komme ind.

von BLANKENAU: Josef maa finde paa en eller anden Undskyldning.

ELISABET: Den gennemskuur han.

von BLANKENAU: (Med en træt Haandbevægelse og et Forsøg paa at le): Hvilken barbarisk Tid, hvor Folk ikke respekterer selv de mest gennemskuelige Nødlægge. Hvilken Mangel paa Hensyn. Hvilken Formens Decadence.

ELISABET: Hvis Max ikke lader sig fejle af... Hvad gør du saa?

von BLANKENAU: Hvad kan jeg gøre? Jeg formoder, at jeg i saa Fald ikke kan gøre meget, saa maa han lire sine Tirader af. Sandsynligvis med Ordene i omvendt Rækkefølge. Har du lagt Mærke til, at disse Herrer har en betænkelig Forkærlighed for omvendt Ordfølge? De finder det poetisk. Saaledes lyder det: Bygge maa vi et nyt Tyskland ... Skabe maa vi en ny Tid.

ELISABET: Jeg maa indrømme, at Deres Sprogsans er diskutabel.

von BLANKENAU: Den er mere end det. Den er skamløs i sin udsvævende Banalitet.

ELISABET: Du rejser altsaa i Aften.

von BLANKENAU: Ja, Elisabeth. Koncentrationslejeren frister mig ikke.

ELISABET: Nej, du er ikke skabt til Martyr. Du mindre end nogen.

von BLANKENAU: Det er maaske heller ikke saa muntert - at gaa i Landflygtighed.

ELISABET: Naturligvis ikke. Men du foretrækker sikkert sjælelige Lidelser, Kulde og Ensomhed under komfortable Forhold fremfor for Bliktallerkener og groft Undertøj ...

(Angrer pludseligt, springer op og sætter sig paa Kanten af Stølen)
Om Forladelse Far, det mente jeg ikke...

von BLANKENAU: Elisabeth, noget har forandret sig i Forholdet imellem os det sidste Aar. Du er begyndt, at foragte mig en Smule. Er du ikke?

ELISABET: Jeg ved det ikke ... Det er saa mærkeligt
(impulsivt) Nej Far det maa du ikke tro.

von BLANKENAU; (Kærtegner hende) Min lille Pige.

ELISABET: Du ved Far, hvor jeg har beundret dig.

von BLANKENAU: Ja, du har. Men du gør det ikke længere!

ELISABET: Det gør jeg Far. Men maaske ikke helt som før.

von BLANKENAU: Det har jeg mærket. Og jeg ved, hvem jeg har at takke for det.

ELISABET: Du mener Max. Nej det er ikke hans Skyld. Det er noget, som maatte komme.

von BLANKENAU: Som maatte komme?

ELISABET: Ja for mig og hele min Generation.

von BLANKENAU: Du mener, at jeg er forældet som Digter?

ELISABET: Det er ikke det estetiske, jeg tænker paa.

von BLANKENAU: Vær oprigtig.. Selv om det gør ondt.

ELISABET: Jeg har beundret dig Far. Det ved du. Som jeg ikke har beundret nogen anden. Mest maaske dit Ungdomsdigt. Det blev en Gave, jeg ikke kunde undvære

Jeg var betaget af det allerede som Barn. Dine Sonetter om Ve nedig. Dit Skuespil om Kunstens Triumf. Dit vidunderlige Essay om Dante. Alt det der som fortryllede samtiden, som gav dig Titler, Adelskab og Ære, Privilegier og Rigdom. som var herligt og maaske ikke rigtigt sundt for en lille Pige...

von BLANKENAU: Og nu er du fri af hele den Fortryllelse.

ELISABET: Ikke helt, Far, og jeg bliver det maaske aldrig. Men jeg forstaar nu, hvorfor dette Digt, som beruste mit Sind, dog aldrig tilfredsstillede mit Hjerte

von BLANKENAU: Jeg forstaar det maaske ogsaa. Men det øvrige. Hvilken min følgende Produktion? Den er jo af anden Art.

ELISABET: Paa enhver Maade. Og dog ikke. Da Nederlaget kom og Revolutionen og Republikken, gjorde det visselig et Forsøg paa at forandre dig.

von BLANKENAU: Du mener, at jeg blev Demokrat.

ELISABET: Ja, til en hvis Grad. Ikke af materiel Beregning. Det mener jeg ikke. Du forsøgte blot, at redde over i en ny Livsform, hvad du elskede i den gamle: Din selviste Aand, dit aristokratiske Dannelses Ideal. Du vilde bevæge Caliban ved at smigre ham. Du nedverdighedede dig for at værges dine Privilegier.

von BLANKENAU: Hvad jeg vilde var at redde den østerigske Kulturstil.

ELISABET: Ja, Far. Saadan kan man ogsaa udtrykke det. Det gør næsten ingen Forskel. Og da du senere blev kristen, da du bevidst nærmede dig Kirken ... sig mig, Far, var det ikke ogsaa ... egentlig ... ja, udelukkende ... for at redde den Kulturstil?

von BLANKENAU: Du ved, Elisabeth, at din Mor død ...

ELISABET: Mors Død gjorde sit til naturligvis. Stakkels Mor, hvor skulde din katolske Periode have glædet hende, og hvor lidt vilde hun have forstaaet af den.

von BLANKENAU: Din Mor var en Helgen.

ELISABET: Jeg forstod hende aldrig rigtig. Og det gjorde du heller ikke ... for hun var død. Som Barn syntes jeg altid, at hun lugtede af Røgelse ... jeg var en lille Smule bange for hende ... som for en Aand ...

von BLANKENAU: Hun var meget ensom.

ELISABET: Ja, hun var ensom. Det var dig og mig som holdt sammen. Hun stod udenfor.

von BLANKENAU: Hun bad for os.

ELISABET: Ja, med blege smalle Fingre. Lidt for blege. Lidt for smalle. Jeg syntes, det var ubygget.

(Man hører pludselig det fjærne, efterhaanden vordende, til slut aftagende Drøn af Flyvemaskiner, som passerer)

ELISABET: (Lytter) Hvorledes kan vi sidde saaledes her, Far, og tale og spinde os ind i vort eget Spindelvæv ... mens man derude ...?

von BLANKENAU: En Samtale kan ogsaa være noget virkeligt, Elisabet.

ELISABET: Maaske, jeg ved det ikke ...

von BLANKENAU: Vi har aldrig talt ud med hinanden. Aldrig til Bunds. Det har maaske været min Fejl. Men nu da vi skal skilles ... Elisabet ... nu maa jeg vide, hvad du tænker.

ELISABET: Jeg er bange for at saare dig, Far. Jeg holder af dig.

von BLANKENAU: Du er ikke alene min Datter. Du er ogsaa min fineste Læser. Sig mig ... hvad er det som gør, at du mistror mig ... som kristen?

ELISABET: Aah, Far ... dine Mysteriespil ... de er vidunderlige ... dine Mariadigte ... udsøgte ... dit store Værk om Katolicismen ... prægtfuldt ... jeg har beundret det alt sammen ... Og dog ...

von BLANKENAU: Og dog ...

ELISABET: Det var ikke rigtig virkeligt. Forstaar du ... Hvad du skrev om Religionen, om Kirken, det havde du gennemtrængt med din Tanke ... oplevet i din Fantasi ... omfattet med din Følelse, din Loyalitet, din Kærlighed til det historiske, det mangesidede ... og dog var der noget, der savnedes.

von BLANKENAU: Og det var ?

ELISABET: (Rejser sig op) Du havde ikke en Smule Tro.

von BLANKENAU: (Plaget) Hvad er Kriteriet paa Tro?

ELISABET: (Staar stille og ser ret frem for sig) At man kan ofre, at man er villig til at lide.

von BLANKENAU: (Hen for sig) Altsaa dette, at man er villig til at lide.

ELISABET: (Gaar hen til Vinduet og aabner det. Man hører et fjernt Brøl, som vokser i Styrke og Raab som af et Talekor: Et Folk, et Rige, en Fører! Et Folk, et Rige, en Fører! Et Folk, et Rige, en Fører!)

Hører du? Hører du, Far?

von BLANKENAU: Ja, jeg hører. Det er modbydeligt. Her er aabenbart et helt Folk villigt til at ofre ... sin Frihed, sin Kultur ... sin Tradition ... sin Værdighed ... villig til at lide den gemeneste Ydmygelse, den skammeligste Undertrykkelse ... til ingen Gavn ...

(Brølet aftager, trækker sig længere bort)

ELISABET: (lukker Vinduet og stiller sig med Ryggen til det) Med dig er det omvendt. Det er det mærkværdige, Far, at vor veltalende, du end forfægter den bedste Sag, er den dog aldrig saa helt din egen, aldrig saa vigtig for dig, at du kunde ofre dit Liv for at tjene den. Jeg er bange for, at du ikke en Gang skulde kunne ofre din Bekvemlighed.

von BLANKENAU: Og det ved du saa sikkert?

ELISABET: Jeg har altid vidst det. I det mindste følt, at det var saadan, at ingenting paa Jorden har nogen rigtig Værdi for dig, nogen Værdi i sig selv, at det er værdifuldt kun i den Udstrækning, det kan bruges til at smykke et Af guds billede. Din Gud. Digteren Herbert von Blankenau. Excellencen ...

von BLANKENAU: Elisabeth ... Du gaar for vidt ... Du har ikke Ret til at sige noget saadan.

ELISABET: Du bad mig sige det.

von BLANKENAU: (raggineret.) Ja jeg bad bad dig.

ELISABET: Far, forstaar du nu, hvorfor jeg elsker Max?

von BLANKENAU: Jeg forstaar maaske, hvorfor du tror du gør det.

ELISABET: Jeg ser meget vel hans Begrænsning. Han støder mig ofte. Af og til finder jeg ham komisk. Jeg er alt for forvent med dit Selskab til rigtig at kunne holde hans ud. Og dog elsker jeg ham.

von BLANKENAU: Dog indbilder du dig at du elsker ham.

ELISABET: Han har hvad du savner, Far. Han har Tro, Han er parat til, naarsomhelst at ofre hvad som helst ... Lykke, Helbred, Liv ... Din Verden, Far, er fascinerende og rig ... og dog paa en Maade lille. Hans Verden er enkel ... uundholdelig enkel, synes jeg en Gang imellem ... men forpligtende og derfor stor. Naturligvis er han brutal, og hele hans Livsanskuelse kan udtrykkes i nogle Slagord. Men for disse Slagord er han parat til at dø. Det er Skillelinien mellem ham og dig.

von BLANKENAU: Men hvis jeg nu ogsaa skulde være parat til at dø?

ELISABET: (med løftede Øjenbryn) Du ... Far?

von BLANKENAU: Hvis jeg opgav min Rejse. Lod dem sende mig i Koncentrationslejer? hvilket vilde være det samme som Døden ... Hvorledes vilde du da se paa mig ?

ELISABET: Hvorfor? I hvilken Anledning?

von BLANKENAU: Som Protest maaske. For at appellere til Verdens Samvittighed. For at gøre mine egne Ord til Sandhed. Eller blot fordi dette er mit Land. Fordi ingen har Ret til at drive mig herfra ...

ELISABET: Det gør du ikke.

von BLANKENAU: Men hvis jeg gjorde det? Vilde du da ændre din Opfattelse?

ELISABET: (drømmende) Maaske... Ja ... Det tror jeg.

(pludselig forskrækket. Skynder sig hen til Faderen, kaster sig ned for ham, griber efter hans Hænder.)

Nej, Nej. Du maa ikke. Du maa ikke. Du tænker vel ikke paa at gøre det.

(Lang Pause)

von BLANKENAU: (skyder blidt hendes Hænder bort) Nej, nej, Elisabeth ... det tænker jeg ikke paa. Det var blot et Skud i Luften. Jeg vilde se, hvordan du reagerede. Kun et psykologisk Eksperiment ... Du kan være rolig ... Jeg er ikke skabt til Martyr.

ELISABET: (Rejser sig op, stryger sig lettet over Panden og ler) Nej, det er du ikke.

(Man hører pludselig Spektakel udenfor Døren tilvenstre. Ophidsede Stemmer nærmer sig. Med et flyver Døren op. Max i SS-Uniform, med hævet Ridepisk og Josef, som søger at forhindre ham i at komme ind, bliver synlige i Dør-sabningen. Max er ungdommelig af Udseende, ikke uden Væghed, men holdt oppe, ligesom disciplineret af Uniformen.)

JOSEF: (grædefærdig) Jeg siger jo, at hans Excellence ikke tager imod ... at han er gaaet ud ... at han ligger til Sengs ...

MAX: (Skubber ham tilside) Iekaj!

(Tramper ind i Rummet, gør Hitlerhilsen. Elisabeth gaar nogle Skridt hen imod ham, von Blankenau rejser sig op)

ELISABET: Det er altsaa Max, Far. Du ser, jeg havde Ret.

von BLANKENAU: Hvad berettiger Dem ... ?

MAX: En vigtig Meddelelse, Hr. von Blankenau. Jeg ved, at De tænker paa at forlade Landet.

von BLANKENAU: Med Deres Tilladelse ...

MAX: Det afhænger ikke af min Tilladelse. De rejser altsaa i Aften?

von BLANKENAU: Det er min Hensigt.

MAX: Til Tjekkosllovakiet efter hvad jeg har hørt?

von BLANKENAU: Til Tjekkosllovakiet.

MAX: Grænsen er spærret.

von BLANKENAU: Hvad siger De? Spærret ...?

MAX: Ingen kan passere uden særlig Tilladelse.

von BLANKENAU: Tilladelse? Af hvem?

MAX: Af GESTAPO.

von BLANKENAU: (Tonløst) Det faar jeg aldrig.

MAX: (Rækker ham et Dokument) Her er den. I Morgen kunde jeg ikke have skaffet den. Der foreligger endnu ingen Arrestordre mod dem. Men længe kan den ikke lade vente paa sig. De er meget kompromiteret, Hr. von Blankenau.

Von BLANKENAU: Jeg formoder, jeg har takke Dem.

MAX: Det er fuldstændig uundværdigt. Det er i min Interesse, at De rejser.

von BLANKENAU: Hvilken Winfølelse.

MAX: Saa meget mere som jeg er udnævnt til Lejrkommandant i Buchenwald. Jeg ser nemlig helst at jeg slipper for at faa Dem i mit Klientel. Hvilket næppe kan undgaas.

von BLANKENAU: Og hvorfor ikke? Der findes mange Konzentrationslejre. . .

MAX: Der er kun Buchenwald eller Dachau, der kan være tale om i Deres Tilfælde. ~~Dachau er fuldt besat~~, og jeg kan ikke regne med, at man transporterer Dem noget andet Sted hen paa Grund af vore ... Familiereationer. I Tjenesten har en S.S-Mand intet Privatliv. Det ved De maaske.

von BLANKENAU: Det forekommer mig, at jeg har hørt noget i den Retning. Men sig mig ... hvis det forholder sig saaledes ... hvorledes er det da lykkedes Dem at virke denne Tilladelse? Lad være at der ingen Arrestordrer foreligger ...

MAX: Det er tydeligt at man ikke vil være ked af at blive af med Dem. Man ønsker ikke ligefrem at gøre Dem til Martyr. Er De borte naar den store Udrensning begynder for Alvor, saa er det saa meget desto bedre. Er De det ikke, da kan intet redde Dem.

von BLANKENAU: Maa jeg sige Dem en Ting Hr. Karbe?

MAX: Versaagod.

von BLANKENAU: De vil gifte Dem med Elisabeth.

MAX: Det har vi besluttet.

von BLANKENAU: Husk, at hun ikk er saa robust ... temmelig sart ... sammensat, om jeg saa maa sige ... hendes Opdragelse ... ja De forstaar ... Vær god mod hende Hr. Karbe.

MAX: De kan være rolig. Dette er den eneste Sag, hvor De og jeg ser aldeles ens paa Tingene.

JOSEF: (ind fra venstre) Hans Højerværdighed, Fader Ignatius.

FADER IGNATIUS: (i Jesuiternes Ordensdragt) Min Søn ... (ser sig høfligt, lidt tvivlraadig omkring) Jeg kommer maaske ubelejligh.

von BLANKENAU: (gaar ham i Møde) Slet ikke. Jeg er tværtimod meget glad over at De er kommet.

FADER IGNATIUS: (trykker hans Haand, og derpaa Elisabeths. Ligesaa smuk som altid min Datter ... Men lidt bekymret tror jeg.

ELISABET: Dette er min forlovede, Fader Ignatius ... Hr. Karbe.

FADER IGNATIUS: (smilende ikke uden Ironi) En meget betydende Mand, efter hvad jeg kan se .

von BLANKENAU: En Mand som skal varetage mange Menneskers Velfærd ... Nyudnævnt Lejrkommandant i Buchenwald.

FADER IGNATIUS: Aah ...

MAX: (løfter Armen) Heil Hitler.

=====

FADER IGNATIUS: (løfter ligeledes Armen, men langsomt) Gud hjælpe Dem, unge Mand, at forvalte et saadant Embede paa rette Maade.

MAX: Behold Deres Velsignelse. Jeg kan klare mig uden.

ELISABET: Jeg tror, at du skal gaa, Max. Herreerne har sikkert noget at tale om... i Enrum ...

MAX: Det burde De maaske ... ikke have ... (til Fader Ignatius) De bør tage mine Ord som en Advarsel.

FADER IGNATIUS: (Bøjer sit Hoved) Det gør jeg, unge Mand.

ELISABET: Farvel Fader Ignatius. Farvel Far. Jeg er paa mit Værelse.

MAX: Heil Hitler (ud sammen med Elisabet)

von BLANKENAU: Sæt Dem ned Fader Ignatius.

FADER IGNATIUS: (sætter sig, sukker) Tak. (efter en Pause) En meget selvsbevidst ung Mand. Men ikke helt usympatisk. Offervillig. Fuldkommen paalidelig. God ogsaa naar Tjenesten tillader ham at være det. Og meget præjsisk.

von BLANKENAU: Han er Østriger.

FADER IGNATIUS: (Rækker paa Skulderen og sukker) Ja, ja. Mennesket er af et plastisk Materiale.

von BLANKENAU: (ringer) De drikker et Glas Vin?

FADER IGNATIUS: Ingen kan sige nej til Deres Vin.

JOSEF: (ind) Deres Excellens?

von BLANKENAU: En Flaske Tokayer, Josef.

JOSEF: Javel Deres Naade. (ud).

von BLANKENAU: Det er sikkert et vigtigt Ærinde der har ført Dem herhen min Fader.

FADER IGNATIUS: Nysgerrighed intet andet. Nysgerrighed. Alderdommens Skødesynd.

von BLANKENAU: Den skal De gerne faa tilfredsstillet. For Dem har jeg ingen Hemmeligheder.

FADER IGNATIUS: (ler) De mener, at hvad De glemmer at fortælle i Skriftestolen, det siger De ved et Glas Tokayer.

JOSEF (ind med Vinen. Serverer. Ud.)

von BLANKENAU: (løfter sit Glas) For Østerigs Befrielse

FADER IGNATIUS: (drikker i Tavshed) Ved De, Hr. von Blankenau, hvad det er, som gør den nye Hedenskab saa farlig?

von BLANKENAU: Dens Primitivitet vil jeg tro.

FADER IGNATIUS: Netop. At den ikke engang kan diskuteres af oplyste Mennesker.

von BLANKENAU: Det er unægtelig dens Styrke.

=====

FADER IGNATIUS: Vi har ingen rigtige Vaaben at bekæmpe den med. I Aarhundreder har Kirken slebet sine Argumenter til den yderste Skarphed. Den har altid regnet med Mostandere af normal eller mer en normal Intelligens. Og pludselig har vi ingen Anvendelse for hele vort logiske Arsenal.

von BLANKENAU: Man maa dog ikke opgive Kampen.

FADER IGNATIUS: Naturligvis ikke. Men det gælder om at lægge Krigsførelsen om: Det som nu betyder noget er ikke subtil Analyse og uimodsigelige Ræsonementer men Bækendelse og Martyrium.

von BLANKENAU: (ubehageligt berørt) hvad var det De vilde spørge mig om Fader Ignatius.

FADER IGNATIUS: Det er maaske nærgaaende ... men jeg er virkelig nysgerrig efter at høre, hvilke Planer De har nu.

von BLANKENAU: Jeg rejser i Aften.

FADER IGNATIUS: Til Udlandet?

von BLANKENAU: Til Tjekkoslaviet.

FADER IGNATIUS: Fortræffeligt. Det glæder mig. Det passer ypperligt. Men sig mig ... tror De, at De kommer over Grænsen? Jeg har hørt at den skal være spærret.

von BLANKENAU: Den unge Mand de traf, min Datters Forlovede, har skaffet mig Udrejse-tilladelse. Af Gestapo ...

FADER IGNATIUS: Hvad sagde jeg? En sympatisk ung Mand. Tjenstvillig. Og dog ikke helt uformuftig.

von BLANKENAU: De har sikkert mere paa Hjerte min Fader.

FADER IGNATIUS: Jeg?... Naa ja ... De ved at jeg udgiver et lille Tidsskrift?

von BLANKENAU: De er meget beskedene. "Korset og Virkeligheden" er ikke noget lille Tidsskrift, det læses over hele Verden..

FADER IGNATIUS: Takket været Deres Medarbejderskab Hr. von Blankenau.

von BLANKENAU: Nu kan det vel ikke komme ud længere.

FADER IGNATIUS: Det er mit Haab at faa det sidste Nummer ud i Morgen. Det ligger allerede færdigtrykt, paa nær Forsiden. Og det skal være en flammende Appel for det apostolske Østrig og den katolske Kultur. Men ogsaa for den menneskelige Værdighed i det hele taget og Europas Ære. De forstaar hvad jeg mener ... Naturligvis bliver det øjeblikkelig konfiskeret, men enkelte Eksemplarer slipper vel altid ud til Offentligheden. Enkelte bliver vel ogsaa smuglet over Grænsen ... Jeg har mine Veje, det ved De, Hr. von Blankenau.

von BLANKENAU: Et livsfarligt Foretagende.

FADER IGNATIUS: Naturligvis. Jeg gør mig ingen Illusioner. Men oprigtig talt, kan der hændes os noget værre, end at blive korsfæstet med Hovedet nedad? Og det har været praktiseret før.

von BLANKENAU: Og nu ønsker De af mig?

FADER IGNATIUS: Et lille Bidrag paa første Side.

von BLANKENAU: For mig bliver det temmelig risikoløst eftersom jeg rejser i Aften

FADER IGNATIUS: (ler) Det er heller ikke Meningen, at De skal korsfæstes. Bevar mig vel. Vi bliver nok endda.

von BLANKENAU: Hvad skal jeg skrive.

FADER IGNATIUS: (tager et Stykke Papir frem) Jeg ved, at De har daarlige Tider. Derfor har jeg taget mig den Frihed, at stille nogle Sætninger op i Deres Aand. Naturligvis er det mere end utilstrækkeligt gjort af en Fusker som jeg. Men Nød bryder alle Love. Og det er jo ikke paa Sætningernes Fuldstændighed, paa Vellyden, det kommer an ... denne Gang ...

von BLANKENAU: Det er altsaa blot en Underskrift De vil have.

FADER IGNATIUS: Netop, det er Deres Underskrift. Men den er uendelig meget værd.

von BLANKENAU: Hvad er det, De vil have at jeg skal underskrive?

FADER IGNATIUS: Det er meget kort. Saaledes lyder det. I denne Stund, da fremmede Soldater strømmer ind over mit arme Fædreland, bekender jeg overfor Gud, overfor det østerigske Folk og overfor Verden, som min faste Tro, at Menneskelighedens eneste Redning ud af Øjeblikkets Angst og navnløse Barbari hedder Korset. Herre, hjælp mit Folk. Kristus, hjælp Verden.

von BLANKENAU: Jeg indrømmer, at jeg har udtrykt denne Tanke mange Gange.

FADER IGNATIUS: Og i meget fornemmere Formulering.

von BLANKENAU: Det har været mit Ledemotiv i hele min katolske Produktion.

FADER IGNATIUS: Det er rigtigt.

von BLANKENAU: Jeg har intet imod at gentage det. Men jeg frygter, at det ikke betyder saa meget om jeg gør det eller ej, mit Standpunkt er jo bekendt.

FADER IGNATIUS: Jeg er af anden Mening. De er Katolicismens store Navn. Deres Ord betyder mere overfor Verden end alt hvad der vidnes af os andre, men det faar en særlig Autoritet i en Situation som denne, da det kræver Mod, at forfægte slige Tanker. Kirken kræver denne heroiske Optræden af Dem.

von BLANKENAU: Men den er jo ikke heroisk. Jeg rejser jo, jeg løber jo ingen Fare.

FADER IGNATIUS: Vi andre løber den for Dem. Min kære Ven ... De er Digter, Deres verden er Skinnets ikke Virkelighedens. Sindbilledets ikke den raa Handlingens. Den Herbert von Blankenau, som Verden kender er ikke Deres virkelige Person. Han er digtet, ligesom Deres Bøger er digtede, altsaa et Kunstprodukt. Men han er sand som Digt. Derfor er ogsaa den Gestus jeg kræver af Dem sand som Digt. Hvad gør det, at den virkelige Hr. von Blankenau rejser over Grænsen i største Tryghed. Det er den anden det gælder, den digtede. Hvad han udfører i Skinnets Verden, det skal vi jævne Folk udføre i den virkelige. Paa den Maade bliver der alligevel Balance

von BLANKENAU: De er meget skarpsindig, Fader Ignatius, men hvorledes gaar det med Sandheden.

FADER IGNATIUS: Husk paa, at dette er Deres Maade, at tjene Sandheden paa: at De symboliserer.

von BLANKENAU: Men om jeg nu virkelig vovede, hvad De ønsker, at det skal se ud som jeg vover. Skulde jeg saa ikke paa den Maade tjene Sandheden endnu bedre? Hvis jeg blev ... vægrede mig ved at flygte.

FADER IGNATIUS: Naturligvis ... Men det er jo umuligt. Det for langer ingen.

von BLANKENAU: Skaal Fader Ignatius. De har Ret. Det er virkelig umuligt. Giv mig Papiret ...

(Tager en Pen fra Bordet, skriver sit Navn, rækker Papiret tilbage til Fader Ignatius)
Vær saa god, min Fader ... gør hvad De vil med det.

FADER IGNATIUS: (Tager Papiret til sig og rejser sig op) Gud være med Dem, Hr. von Blankenau.

von BLANKENAU: (som ogsaa har rejst sig op) Med den virkelige eller den digtede

FADER IGNATIUS: Med din stakkels udødelige Sjæl, min Søn. (gaar hurtigt ud af Døren til venstre)

von BLANKENAU: Farvel, Fader Ignatius.

FADER IGNATIUS: Vender sig om i Døren. Vi ses aldrig mere. Jeg ved hvad der venter mig. Spender en Messe paa Deres gamle Ven, om De synes. Naar den Dag kommer. Og bed for Østrig i Deres Landflygtighed.

A N D E N A K T

oOo

(Samme Scenebillede som i foregaaende Akt. Et Vindue staar aabent. Josef dekorerer Værelset med Blomster. Mizzi, Stuepigen gaar omkring og støver af. Det er en køn Pige, kraftig bygget, lattermild, snakkesalig, fuld af naiv Sensualisme)

MIZZI: Hr. Josef.

JOSEF: Hvad er det hun vil.

MIZZI: Jeg synes ikke den naadige Frøken ser glad ud, og dog skal hun giftes med den nydelige S.S.'er .

JOSEF: Hun skulde skæmme sig over at tale paa den Maade. Pas hvad hun skal.

MIZZI: Han er vanvittig nydelig.

JOSEF: Pas hvad hun skal, sagde jeg (stryger med Fingren over Rygebordet) Kalder hun det her for at støve af.

MIZZI: Jæsses. Hvor han er nøjeregnende (stryger med Stovekluden hen over Rygebordet). Er det nu godt.

JOSEF: Ogsaa denne Vase.

MIZZI:(Stryger et Par Gange med Stovekluden) Det mærkes helt ned i Tæerne, Hr. Josef

JOSEF: Hvad siger hun? Hvad er det som mærkes helt ned i Tæerne.

MIZZI: Naar man ser paa den naadige Frøkens Forlovede.

JOSEF: Hvis jeg skal høre et eneste Ord til om den naadige Frøkens Forlovede, kan hun pakke sammen med det samme.

MIZZI: Pyt med det. Det tør Hr. Josef ikke.

JOSEF: Det faar hun se.

MIZZI: Jeg kan angive Hr. Josef til Nazisterne. Jeg er Ven med flere af dem.

JOSEF: Hvad skulde hun angive mig for?

MIZZI: Jeg ved nok hvad han tænker.

JOSEF: Hvis det passer hende ... saa vær saa god ...

MIZZI: Hr. Josef forstaar vel, at det er min Spøg. Jeg er ikke Angiver.

JOSEF: Nu tager vi Boghylderne.

MIZZI: Jeg er saa glad, skal Hr. Josef vide, det er herligt at leve.

JOSEF: Synes hun det?

MIZZI: Det er en herlig Tid.

JOSEF: Herlig?

MIZZI: Jeg har aldrig haft det saa morsomt, som nu.

JOSEF: Hvad er det da som er saa herligt.

MIZZI: Aah alting.

JOSEF: Jeg kan ikke se noget herligt.

MIZZI: Tænk bare paa al Militærmusiken.

JOSEF: Det var ogsaa noget.

MIZZI: Og Flagene.

JOSEF: Hm.

MIZZI: Og alle Drengene i S.A. og S.S., Gud hvor er de nydelige. Det kan mærkes helt ned i Tæerne.

JOSEF: (Som forgæves har forsøgt at løfte en vældig Sølvskaal med prægtfulde Roser op paa en af Bogreolerne) Kom og hjælp mig med denne Her.

MIZZI: (Borer Ansigtet ned i Roserne, mens hun tager fat i den ene Side af Skaalen) oh, hvor herligt. Hvor Roser er herlige.

JOSEF: Saadan. (De har faaet sat Skaalen op paa Reolen) Han flytter lidt paa Roserne

MIZZI: (Begynder at støve af igen) Hr. Josef ...

JOSEF: Hvad er der nu igen.

MIZZI: Hvornaar kommer hans Excellence tilbage.

JOSEF: Det bliver hans Sag.

MIZZI: Jeg troede, at han kom til sin Fødselsdag. Nu faar han jo ikke alle Blomsterne at se.

JOSEF: Det vedkommer hverken hende eller mig.

MIZZI: Nej det forstaar sig ... Hr. Josef ...

JOSEF: Hun kan da ikke tie stille et Sekund.

MIZZI: Hun bryder sig vel ikke om det som jeg der sagde ... at jeg skulde angive ham. Det vil jeg jo ikke... Om han saa ogsaa lod mig rejse.

JOSEF: Det maa hun gøre, som hun vil. Jeg venter mig ikke noget godt af Livet, og Menneskene.

MIZZI: (Med Taarer i Øjnene) Jeg synes det er Synd for Hr. Josef.

JOSEF: Det skal hun ikke.

MIZZI: Og for alle som er gamle.

JOSEF: (Med Andelen af et Smil) Er det saa morsomt at være ung.

MIZZI: Det er herligt.

JOSEF: Se nu til at hun bliver færdig med at støve af.

MIZZI: Hr. Josef ...

JOSEF: Hun er sandelig umulig.

MIZZI: Har han aldrig brudt sig om nogen?

JOSEF: Ti nu stille, siger jeg.

(Man hører Militærmusik fra Gaden. Den nærmer sig. Mizzi styrter hen til det aabne Vindue)

MIZZI: Kom Hr. Josef. Se. Gud saa nydelige ... (løfter Armen i Ekstase) Heil Hitler, Heil Hitler, Heil Hitler.

JOSEF: Luk Vinduet, siger jeg.

MIZZI: (ligger med den halve Krop ud af Vinduet) Heil Hitler, Heil Hitler, Heil ... (Musikken aftager og forsvinder. Hun lukker Vinduet.) Er det ikke herligt.

JOSEF: De kan ikke spille nu for Tiden. Hun skulde have hørt Kejserparaden.

MIZZI: Var den flot?

JOSEF: Det skulde jeg mene. Hvad staar hun og ser paa. Har hun ikke noget at bestille

MIZZI: Jeg er færdig med at støve af.

JOSEF: Saa kan hun gaa ned og pulse Haandtaget paa den store Port.

MIZZI: Hr. Josef ...

JOSEF: Hørte hun ikke hvad jeg sagde.

MIZZI: Faar jeg fri i Aften Hr. Josef.

JOSEF: Hun faar fri, hvis hun ikke driver med Arbejdet.

MIZZI: Hr. Josef er rar. Jeg skal sige til mine Nazister, at han synger Horst Wessel Dagen lang. Den er fin Hr. Josef. Heil Hitler. (danser ud af Døren).

JOSEF: (Stryger hen over Boghylderne med Fingrene) Hm. Saa nogenlunde, at regne efter Tiden nu... Herligt sagde hun om det Skramleri. Hun skulde have hørt Kejserparaden.

ELISABET: (ind fra Køjre, bliver overrasket staaende) Josef, saa smukt.

JOSEF: Det er hans Excellences Fødselsdag.

ELISABET: Aah, det havde jeg glemt.

JOSEF: Vi fik altid mange Blomster den Dag.

ELISABET: Ja det ved jeg.

JOSEF: De fleste fik vi. Der kom en Masse. Allerede fra da Morgenen tidlig. I Dag har jeg maattet købe dem allesammen.

ELISABET: Hans Excellence er jo ogsaa bortrejst.

JOSEF: Ja det er han ganske vist naadige Frøken, men det er ikke af den Grund, at der ikke kommer Blomster. Det er ikke saa mange der ved at hans Excellence har forladt Landet.

ELISABETH: Nej, det er ikke det.

JOSEF: Jeg ved, hvad Aarsagen er. Egennytte og Røghed, intet andet. Det kan ikke længere svare sig at smiske for Exzellenzen. Det er tværtimod farligt. Jeg kan ikke respektere Menneskene, naadige Frøken.

ELISABETH: De har deres Bekymringer. Store Bekymringer oven i Købet. I Tider som disse. For den og deres.

JOSEF: Jeg demmer den ikke. Men jeg kan heller ikke respektere dem.

ELISABETH: Noget er blevet anderledes. Ogsaa Menneskene.

JOSEF: Det tror jeg ikke, naadige Frøken. Blot deres Optreden. Tidligere ringede Telefonen paa en saadan Dag ustandselig. Og der var sort i Entreen af Interviewere. For ikke at tale om alle Visitterne. Nu er her fuldstændig stille. Fuldstændigt roligt. Ingen kommer. Ingen husker.

ELISABETH: (Har under de sidste Replikker gaaet omkring i Værelset og beundret Blomsterne, nu løfter han en smal Vase op fra Biblioteksbordet.) Hvilken vidunderlig Orkide.

JOSEF: Ja, den er smuk. Det er ogsaa hans Naades Yndlingsblomst.

ELISABETH: Jeg husker det. (Stiller Vasen tilbage) Og derfor er han nu i Landflygtighed.

JOSEF: Undskyld mig naadige Frøken?

ELISABETH: Der var ikke noget. Jeg tænkte blot ...

JOSEF: Jeg tror, at der blev ringet paa Døren.

ELISABETH: Jeg hørte det ikke.

JOSEF: Nej, men jeg hørte det. Ikke med Ørene. For Lyden tranger ikke herind. Men jeg mærkede det paa en eller anden Maade. Maaske med Haaret. Af gammel Vane.

ELISABETH: (Lader Haanden glide langs Vasen) Stakkels Far ... Din Blomst ... Den kostbare og sølsomme, eksklusive, urolkelige og søde Blomst ...

JOSEF: (Kommer efter en Stund tilbage) Der var virkelig noget. Et Bud.

ELISABETH: Blomster?

JOSEF: (Stiller Kurven fra sig) Ja, naadige Frøken. Og her er et Brev.

ELISABETH: (Tager Brevet, lukker det op, læser det forundret og bevæget). Sagde Budet hvem der havde bestilt Blomsterne?

JOSEF: Det var en gammel Mand. Helt hvidhaaret. Budet havde set ham, men han vidste ikke, hvem han var. Han saa meget færnem ud, men lidt luvsødt.

ELISABETH: Sagde han noget særligt?

JOSEF: Blot at han havde faaet Besked om at bestille Blomsterne. Og aflevere Brevet.

ELISABET: De skal høre Brevet, Josef. Det vil glæde Dem.

JOSEF: Hvis den naadige Frøken synes.

ELISABET: Det lyder saaledes: Min kære og værdsatte Excellence. Hvis De endnu er i Wien, modtag da denne lykønskning fra mig og min Familie. Otto I. R.

JOSEF: Kejseren?

ELISABET: Skyggekejseren, Josef. Drømmekejseren. Uden Rige.

JOSEF: Han var den eneste af dem alle, naadige Frøken. Han huskede.

ELISABET: Mindet er jo ogsaa hans Livsform. Og hans Tragedie. Det fortidige holder ham oppe, men hammer samtidig alle hans Bevægelser ... som et Purpursløb.

JOSEF: Jeg forstaaer det ikke, naadige Frøken.

ELISABET: Undskyld, jeg taler vist med mig selv. Ja, det var smukt af Kejseren at huske det.

JOSEF: Vi maa skrive og fortælle et til hans Excellence.

ELISABET: Jeg kender ikke hans Adresse, Josef. Han har ikke ladet høre fra sig.

JOSEF: Jeg har længe tænkt paa at spørge. Har hans Naade ikke skrevet?

ELISABET: Nej, det har han ikke. Og jeg er saa bange.

JOSEF: Jeg begynder ogsaa at blive bange, naadige Frøken.

ELISABET: Denne Venten den er forfærdelig.

JOSEF: Nu ringede det igen.

ELISABET: Gaa ud og se efter. (Hun gaar frem og stiller sig ved Vinduet til højre. Josef ud til venstre)

JOSEF: (Ind efter en Pause) Højrkommendant Karbe.

ELISABET: (Overrasket) Lad ham komme ind.

JOSEF: Som den naadige Frøken ønsker.

MAX: (Ind fra venstre) Heil Hitler.

ELISABET: (Gaar hen i mod ham) Max, hvornaar er du kommet.

MAX: For et Øjeblik siden. Lige fra Buchenwald. Jeg er kaldt til Wien i nogle Timer ... Elisabeth ... Jeg har længtes. (Tager begge hendes Hænder, men hun skubber ham blidt tilbage. Max slipper hende.) Maa jeg ikke kysses dig?

ELISABET: Ikke nu Max. Jeg er nervøs. Lad os sætte os.

MAX: Som du vil. (De sætter sig)

ELISABET: Jeg er urolig, Max. Jeg har ikke hørt noget fra Far.

MAX: Han mener maaske ikke, at det er klogt at skrive. Det er det heller ikke.

ELISABET: Kan der være sket ham noget?

MAX: Du mener ved Grænsen?

ELISABET: Ja.

MAX: Absolut ikke.

ELISABET: Ved du det sikkert?

MAX: Jeg ved, at han har passeret Grænsen. S.S. -Vagten har skrevet hans Navn ned

ELISABET: Det er i al Fald underligt, at han ikke har skrevet. Han lovede det.

MAX: Han har sikkert ombestemt sig. Han er bange for, at du kunde faa Ubehagelig= heder.

ELISABET: Lad os haabe, at det hænger saadan sammen.

MAX: Er du ikke lykkelig, Elisabet?

ELISABET: Lykkelig?

MAX: Ja, over alt det store som sker?

ELISABET: Jeg er bange. For Fars Skyld. Og for din.

MAX: For min?

ELISABET: Max, jeg synes ikke om din Stilling. Den er forfærdelig.

MAX: Det er den maaske. Men den er nødvendig.

ELISABET: Det er muligt. Men jeg synes ikke om den. Hvorfor skal netop du have denne uhyggelige Beskæftigelse. (Ser paa hans Hænder. Gyser).

MAX: Hvad er der, Elisabet?

ELISABET: Har du ... ladet nogen underkaste Tortur.

MAX: Det er Ting som man ...

ELISABET: Som man ikke taler om, mener du? Hemmelige ...

MAX: Hemmelige. Det er Ordet.

ELISABET: Jeg vil vide det, Max. Jeg fordrer at faa det at vide. Har du ...

MAX: Ikke med mine Hænder.

ELISABET: Ikke med dine Hænder? Men det har i hvert Fald fundet Sted? Paa din Befaling maaske? Eller med dit Tilsagn?

MAX: Løgnstraf forekommer. Jeg har uddelt det nogle Gange. Efter Ordre. Aldrig paa eget Initiativ. Og jeg tillader ingen at forgrube sig paa Fangerne.

ELISABET: Hvis det da ikke er en Ordre?

MAX: En Ordre er hellig, Elisabet.

ELISABET: Afskyr du ikke at gøre det?

MAX: Jo.

ELISABET: Og dog kan du?

MAX: Jeg maa. Forsøg at forstaa det. En helt ny Tid bryder ind over Verden. En helt ny Mennesketype er ved at blive skabt. En ny Kultur. Tror du det kan foregaa uden Haardhed? Uden Lidelse for nogen.

ELISABET: Jeg forstaar, at det ikke kan, men hvad hjælper det mig, at jeg forstaar?

MAX: Naar jeg viger tilbage for en Befaling ... Det hænder ... Naar noget inden i mig rejser sig imod den og vagrer sig ved at lyde, saa tænker jeg altid: Tror du ikke, at ogsaa Førelsen føler, hvad du føler. At ogsaa han lider? Aah, mere end du. Han er jo Tyskland. Han er jo hele Folket. Der findes ikke en Krusning paa Nationens Overflade, som han ikke bemærker, eller en hemmelig Bevægelse i dets Dyb, som han ikke fornemmer. Ethvert Piskeslag, et Slag som rammer et tysk Menneske ham være nok saa genstridig og forræderisk, rammer ogsaa ham. Og ham haardere end nogen anden. Mange Gange har han sikkert raabt til den almægtige, til Tysklands Gud: Tag denne Kalk fra mig. Og dog har han maattet tømme den. Til Bunden.

ELISABET: Sig mig, Max ... Hvis Far ikke var undsluppen ... hvis han var blevet taget ... send til Buchenwald, til dig ... Og du havde faaet Ordre ...?

MAX: Lad os ikke tale om din Far.

ELISABET: Vilde du da have adlydt?

MAX: (Afvergende)

ELISABET: Vilde du da have adlydt?

MAX: (Efter en Pause) Ja.

ELISABET: Selv om du var klar over, at det vilde skille os to? For altid, Max?

MAX: Med fuld Viden om den Sag.

ELISABET: Saa grænseløst elsker du altsaa Førelsen.

MAX: Hvorledes skulde jeg kunde andet? Ja, Elisabet, jeg elsker ham. Som en Soldat elsker sin Kommandant. Som en Undersaat sin Konge. Som et Barn sin Konge.

ELISABET: Hvad bliver der da tilovers til mig.

MAX: Lad os foretage en Sammenligning, Elisabet. Tror du at en kristen, en virkelig kristen, ikke elsker sin Hustru eller at han elsker hende mindre fordi han elsker sin Gud overalt?

ELISABET: Jeg ved det ikke. Hvor og alt blevet uforstaaeligt. Da jeg først begyndte at holde af dig, var det netop paa Grund af dette ... at du troede saa ubetinget. ... at du saa ubetinget var parat til at ofre ... alt ogsaa det dyrebareste ... uden at overveje, uden at regne ... det var noget helt ukendt for mig. Og nu er det netop det, som gør mig bange.

MAX: Du maa have Taalmodighed.

ELISABET: Jeg skal forsøge.

MAX: Og være glad ved, at det er gaaet som det er gaaet.

ELISABET: Du mener, at Far ...

MAX: Ja, at han kunde flygte i Tide. Nu vilde det ikke have været muligt. Han staar allerede paa min Liste. Naturligvis pro forma. Eftersom han har forledt Østrig. Men hvis han var her i Landet ... Hans Sag staar daarligere end tidligere. Hans Appel i dette Jesuitterblad er uhørt landsforræderisk.

ELISABET: Jeg forstaar ... a propos ... Hvorledes er det gaaet med Fader Ignatius? Ved du, hvor han opholder sig?

MAX: Ja, det ved jeg.

ELISABET: Hvor er han?

MAX: Hos mig.

ELISABET: (Efter en Pause) Jeg maa bede dig om en Ting Max. Gør hvad du kan for ham. Vil du love mig det? Han er et godt Menneske. Lad ham ikke arbejde for haardt. Han er gammel og meget skrøbelig.

MAX: Han arbejder i Stenbrudet. Det er efter Ordre.

ELISABET: Max, jeg ved ikke, hvorledes jeg skal kunde leve.

(De sidder længe tavse. Pludselig høres Trin udenfor til venstre, ret tunge, temmelig langsomme Skridt som nærmer sig, nu og da standser de, men fortsætter igen og bliver tungere og langsommere jo mere de nærmer sig den lukkede Dør.)

ELISABET: (Forskrækket) Der kommer nogen. Der er nogen, som gaar ude i Korridoren.

MAX: Josef antagelig.

ELISABET: Nej, Nej, ikke Josef. Han gaar næsten lydløst. Det er ikke ham.

MAX: Hvad er der, Elisabeth?

ELISABET: Max, gaa ud og se hvem det er.

MAX: Gerne. (Rejser sig op) Men hvorfor bliver du saa bange.

ELISABET: Fordi ... Jeg genkender Skridtene.

(Før Max endnu er naaet hen til Døren, aabnes denne. von Blankenau staar paa Tærskelen. Han har Overfrakke paa og holder Hatten i Haenden. Elisabeth springer op fra Stolen, hun staar længe uden at røre sig, fører derpaa langsomt Haanden op mod Struben, som om hun var nærved at kvæles. Hun kan ikke faa et Ord frem)

MAX: . Gaar nærmere, vil ikke tro sine egne Øjne. De Hr. von Blankenau ...

von BLANKENAU: (Bøjer sit Hoved.) Undskyld mig.

MAX: Hvad betyder dette her. Forklar Dem.

von BLANKENAU: Det er en lang Historie, min Ven. (Gaar ind mod Elisabet) Min lille Pige ...

ELISABET: (Betragter ham ufravendt, forfærdet) Far ... (Omfavner ham pludselig) Far, ... Far... Trykker Hovedet ind mod hans Skulder.

von BLANKENAU: (Friger sig blidt for hendes Arme, tager hendes Hænder mellem sine og tvinger hende blidt ned i den nærmeste Sofa) Vi maa tale sammen. Længe,

MAX: Hr. von Blankenau, dette er ikke loyalt.

von BLANKENAU: (Tager Overfrakken af og lægger den sammen med Hatten paa Biblioteksbordet. Sætter sig derpaa ved Siden af Elisabet) Jeg skal forklare ...

ELISABET: (Læder siddet sammenbøjet, med pigeagtigt, opskudte, nervøst rystende Skuldre, nu retter hun sig op, betragter Faderen, forskende, intensivt) Hvorfor ... hvorfor, Far?

MAX: (Stiller sig med Ryggen mod Biblioteksbordet) Hr. von Blankenau ...

von BLANKENAU: (Drejer Hovedet) Ja ...?

MAX: Hvornaar kom De til Wien?

von BLANKENAU: Kom? Jeg kom slet ikke. Jeg har været her hele Tiden.

MAX: De har jo passeret Grænsen?

von BLANKENAU: Det var ikke mig .

ELISABET: Ikke dig, Far?

von BLANKENAU: Det var en Mand, som Gestapo vilde have givet meget for at have i sin Besiddelse. Han var naturligvis uden Passerseddel. Jeg overlod ham min.

MAX: Hvor traf De ham.

von BLANKENAU: I Toget. Vi var allene i Kupeen. Han kendte mig igen. Forstod, at jeg tænkte paa at emigrere. Det stod han ogsaa i Begreb med. Har De Udrejsetilladelse spurgt jeg. Det havde han ikke, blot sit Pas. Vidste ikke, at Grænsen allerede var besat af S.S. Saa kan De tage denne, sagde jeg, og gav ham Skrivelsen fra Gestapo. Det er muligt, at det gaar. Fasset maa De gemme væk. Min Bagage ligger oppe i Nettet med Ordener og alting. Det er Deres. Her er Nøglerne. Jeg bliver.

MAX: Toget var endnu ikke gaaet?

von BLANKENAU: Nej, Netop i dette Øjeblik satte det i Gang, jeg tog Mandens Rejse-taske. Det var i sidste Øjeblik jeg kom af. (Med et blegt Smil) Og der stod jeg nu paa Perronen. Lidt svimmel ...

MAX: Kan De motivere Deres Handling?

von BLANKENAU: Ja, nu bagefter. Dengang havde jeg ikke kunnet det. Det var en pludselig Indskydelse. Helt ureflekteret. Men ikke derfor uforberedt.

MAX: Da De steg paa Toget, tænkte De altsaa ikke paa atter at forlade det?

von BLANKENAU: Ikke bevidst. Og dog maa jeg paa en eller anden Maade have overvejet det eller regnet med Muligheden. Hvorfor skulde jeg ellers have sendt Josef hjem. Og forbudt ham at vente?

MAX: Det er meget ejendommeligt.

von BLANKENAU: Før jeg rejste, havde jeg en Samtale ... Først med Elisabet ... senere med Fader Ignatius ...

ELISABET: Far, du mener da ikke...?

von BLANKENAU: Det var precis det samme jeg lærte af dem begge. At den berømte Herbert von Blankenau, Troens Forsvarer, Katolicismens største Navn, var en tom Skal, en Attrap, en substansløs Skinfigur, et Menneske uden Virkelighedskvalitet.

ELISABET: Det har jeg aldrig ment, Far.

von BLANKENAU: Nej, Fader Ignatius heller ikke. Ikke saa radikalt. Han saa min Svaghed og tilgav den. Undskyldte den tilmed. Jeg var altfor fin, altfor værdifuld til virkelig at behøve at lide. For Alvor. Det kunde man ikke forlange. Det var ikke noget for mig. Kun for ham og hans Lige. For simplere Folk. Jeg repræsenterede. Jeg illuderede. I den Grad bar han over med mig. Men bag Mildheden laa Ironien. .. og mere end det ... Foragt.

MAX: Og nu vilde De altsaa bevise ...

von BLANKENAU: Jeg siger jo at jeg handlede instinktivt. Uden Eftertanke. Tvangs- mæssigt. Hensigtsløst. Ved De hvad jeg tror?

MAX: Nej.

von BLANKENAU: At det var Gud, som tvang mig af Toget.

MAX: Var det ikke Deres Stolthed, Hr. von Blankenau.

von BLANKENAU: Det er muligt, at den var med i Spillet. Men i saa Fald var den Guds Værktøj ... Da jeg bagefter stod paa Perronen og hverken vidste ud eller ind, forstod jeg med et: Nu findes der intet Tilbageog. Nu er Porten gaaet i Laas bag dig, Herbert von Blankenau.

ELISABET: Far ...

von BLANKENAU: Et Øjeblik følte jeg en forunderlig Befrielse. Bagefter blev jeg bang. Hvad har jeg gjort? Tænkte jeg. Hvilket Vanvid. Hvor Meningsløst. Men samtidig forstod jeg, at nu var der blot en Udvej. En eneste rystende Mulighed ... Den fulde komne Overgivelse til Kristus af alt mit ... Hele min Skæbne. Kristus, tænkte jeg forundret. Hvem er han? Jeg har skrevet om ham? Jeg har skrevet om ham. Mange Bind. Men jeg har aldrig regnet med ham. Jeg ved ikke engang om han lever eller er død.

ELISABET: Far ... Far ...

von BLANKENAU: ... Når et Menneske er absolut hjælpeløst ... Som jeg var ... overgivet ... udleveret til en Verden uden Naade ... stiger Kristusbilledet op for ham, selv om han ikke tror, aldrig har troet, og mener, at han ikke kan tro. Er det Fantasi? Ak, Elisabeth ... Alt i mit Liv, stort som smaat, alle mine Tanker og al min Stræben var Fantasi, dettevællene er Virkelighed og Mysterium.

ELISABET: Jeg forstaar det ikke. Det er saa fremmed ...

von BLANKENAU: Jeg følte, at hvad jeg nu maatte gøre, det var at lære mig selv at tro.

ELISABET: Hvad gjorde du for at tro?

von BLANKENAU: Jeg bad længe. Uden at tro.

ELISABET: Kan man det?

von BLANKENAU: Ja, Elisabeth. Helgenerne hjælper os. Mig hjalp din Mor.

(Pause)

ELISABET: Hvor har du været de sidste Uger?

von BLANKENAU: I Wien. Jeg bevægede mig omkring paa Gaderne, som alle andre. Gjorde ikke noget Forsøg paa at holde mig skjult. Mange af Dagens Timer tilbragte jeg i Stefans Kirken ved et Sidealter.

ELISABET: Og ingen opdagede dig.

von BLANKENAU: Gud gav mig denne Tid til Eftertanke, til Forberedelse. Ingen tog Notits af mig. Ingen lagde Haanden paa min Skulder og sagde: Følg med. Jeg boede paa Hotel under mit eget Navn. Men intet skete. Ingen spurgte efter mig. De maa have været blinde i Gestapo. Jeg mødte Bekendte paa Gaderne, men de saa mig ikke eller kendte mig ikke igen. Det var som om Gud havde gjort mig usynlig.

ELISABET: Hvad ventede du paa?

von BLANKENAU: Bekræftelsen, Elisabeth.

ELISABET: Bekræftelsen paa hvad?

von BLANKENAU: At Kristus lever.

ELISABET: Har du faaet den Bekræftelse.

von BLANKENAU: Ikke endnu. Ikke den store og slutgyldige. Men jeg ved i det mindste at jeg vil faa den. Naar jeg har vidnet om ham. Med andet end Ord. Og har kunnet hjælpe nogen.

MAX: Jeg forstaar ikke, hvem De skal kunne hjælpe, Hr. von Blankenau. Verden vil ikke faa Del i Deres Vidnesbyrd. Vi gaar stille med Dørene ... I Buchenwald ...

=====

VON BLANKENAU: Kristus prædikede for Sjælene i Fængslet. Findes der ingen Sjæle i Buchenwald? Fanger, Fangevogtere.

MAX: Fanger, Fangevogtere. Naturligvis.

VON BLANKENAU: (Langsomt) Og De Hr. Karbe ... De er der jo ogsaa ...

ELISABET: Max, hvad tænker du paa at gøre med Far.

MAX: Jeg har ikke noget Valg.

ELISABET: Det vil jeg ikke have.

MAX: Det er uundgåeligt.

VON BLANKENAU: Jeg kom ikke tilbage for at lokke noget Menneske i Ulykke.

ELISABET: Er der da ingen som kan hjælpe? Ingen paa hele Jorden?

MAX: Jo, Elisabeth. En. Føreren.

ELISABET: Føreren?

MAX: Han er den eneste. Han kan hjælpe. Men ikke hvis vi ber ham. Kun hvis vi lyder.

ELISABET: (Lidende) Altid det samme. Lyde. Lyde.

VON BLANKENAU: (Bliver pludselig opmærksom paa Blomsterne) Nej se ... Hvor er alle disse Blomster kommet fra.

ELISABET: (Træt) Josef har skaffet dem. Det er jo din Fødselsdag, Far.

VON BLANKENAU: Jeg maa hilse paa Josef. Han saa mig ikke da jeg kom. Jeg lukkede mig ind med min egen Nøgle. (Ringer)

JOSEF: (Ind) Naadige Frøken.

VON BLANKENAU: (Rejser sig op, vender sig mod den indtrædende) Josef, gamle Ven ...

JOSEF: (Begynder at ryste) Deres Naad...

VON BLANKENAU: Jeg er her paa et meget kort Besøg. Og for allersidste Gang.

(Gaar hen til Josef, giver ham Haanden) Tak for Blomsterne.

JOSEF: (Griber von Blankenaus Haand, og bøjer sig ned og kysser den)

VON BLANKENAU: Jeg maa bede Dem tilgive mig, Josef. Jeg har været kold og reserve=ret.

JOSEF: Deres Excellence har altid været god.

VON BLANKENAU: Jeg har betragtet Deres Trofasthed som noget selvfølgeligt.

JOSEF: Det er den jo ogsaa, Deres Excellence.

VON BLANKENAU: Gud være med Dem.

JOSEF: Undskyld at jeg spørger. Naar rejser Deres Excellence?

VON BLANKENAU: Meget snart tror jeg. Det beror ikke paa mig.

=====

JOSEF: Ønsker Deres Excellence en Kop The?

von BLANKENAU: Tak Josef, jeg skal ikke have noget.

JOSEF: Maa jeg ledsage Deres Excellence til Stationen?

von BLANKENAU: Det tror jeg ikke, Josef. Der bliver nok andre, som ledsager mig.

JOSEF: Hvad kan jeg da gøre, Deres Excellence.

von BLANKENAU: De har gjort hvad De kunde Josef. De har gjort Deres.

JOSEF: Det passer sig ikke for mig at spørge, hvorhen, Deres Excellence tænker at rejse. Gud være med Deres Excellence.

von BLANKENAU: Tak Josef. Saa var der ikke mere. Lev vel.

JOSEF: Der var blot en Ting, Deres Naade. (Peger) Den Blomsterkurv ... Den er fra hans Majestæt. Farvel Deres Excellence. (Ud).

MAX: (Gaar frem til det højre Vindue hvor en Telefon er anbragt) Tager Røret, drejer et Nummer) Hotel Metropol? Jeg vil gerne have Værelse 27. Tak. Hallo. Lejrkommandant Karbe her. Send mig 2 Mand. Sternwartestrasse 115, Villa Blankenau. Ja, med det samme. (Lægger Røret. Vender sig om).

ELISABET: (Har rejst sig op) Max. Jeg er aldeles rolig. Hører du? (Stemmen slaar Klik, hun kæmper med Graaden) Stemmen ryster ikke engang. Jeg er rolig. Vil blot sige dig en Ting. Den er vigtig. Hvis der sker Far noget. Hvis du gør ham noget. Hvis han bliver mishandlet. Slaaet. Det være efter Ordre eller ikke ... Max ... Saa findes der ingen Bro mellem dig og mig.

MAX: (Ansigtet bliver stenhaardt, han gaar hen til von Blankenau.) Hr. von Blankenau, De er arresteret. (Tager Overfrakken fra Biblioteksbordet) Maa jeg hjælpe Dem med Overfrakken)

T T E L I A K T

Første Billede.

(Sygesal i Koncentrationslejerer. I Baggrunden en Række Senge med Hovedgardet mod Væggen. En af Sengene er tom Patienterne sidder op eller ligger halvtv oprejste støttende sig paa Albuerne, stirrer frem for sig med forskellige Udtryk i Ansigterne: Forfærdede, medlidende, lysten Nysserighed, Had eller sløv Forbavselse. Ved den lukkede Jerndør til højre, som Patienterne holder Øje med, staar første Sygepasser og lytter intenst. Anden Sygepasser sidder ved et Bord og lægger Kabale. Han er en godmodig, almindelig Type.)

FØRSTE SYGEPASSER: Det er for uhyggeligt.

ANDEN SYGEPASSER: Uhyggeligt?

FØRSTE SYGEPASSER: Det gaar ikke rigtigt til.

ANDEN SYGEPASSER: (ser op fra Kabalen, brummer) Hvad snakker du om?

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg siger, at det er uhyggeligt. Hører du daarligt.

ANDEN SYGEPASSER: Du passer vist ikke til det her Arbejde.

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg er ingen Grønskolling. Men det her gaar ikke rigtigt til,

ANDEN SYGEPASSER: (syns det er Synd?)

FØRSTE SYGEPASSER: Det er Synd? Har jeg sagt, at det er Synd? Har jeg sagt det,

Hva? . . .

ANDEN SYGEPASSER: Sagt og sagt. . .

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg synes ikke det her Synd. Men der er noget, som jeg ikke

forstaar. . .

ANDEN SYGEPASSER: (Hvad?)

FØRSTE SYGEPASSER: At han ikke skrider. Jeg ved lige, hvad de gør ved ham. Alle

andre har han skrider. Hvorfor skrider han ikke?

ANDEN SYGEPASSER: For mig saa han gøre, hvad han vil. Det rører mig ikke en Døjt.

FØRSTE SYGEPASSER: Forstaar du da ikke noget?

ANDEN SYGEPASSER: (Hvad?)

FØRSTE SYGEPASSER: At hvis han ikke skrider, saa er det af en bestemt Aarsag.

ANDEN SYGEPASSER: Han er vel trodsig. . .

FØRSTE SYGEPASSER: Naar Fæster Katrine kysser ham? Næ, min Dreng. Saa er det Slut med

at trods. Det er noget andet.

ANDEN SYGEPASSER: Hvad skulde det være?

FØRSTE SYGEPASSER: (Gaar nogle Skridt hen ad Gulvet. Hemmelighedsfuldt) Du ved, at han har skrevet noget religiøst. Noget om Kristus, tror jeg. Og sagt, at Kristus betyder mere end Føreren ...

ANDEN SYGEPASSER: Hyssh.

FØRSTE SYGEPASSER: Eller hvad det nu var. Noget højforræderisk i hvert Fald.

ANDEN SYGEPASSER: Jeg har hørt ymte noget om det.

FØRSTE SYGEPASSER: Nu vil de høre ham til at tage tilbage hvad han har skrevet.

Som Ret og rimeligt er. Fæster Katrine plejer at være god til saadan noget. Men med ham gaar det ikke. Han skriger ikke engang.

ANDEN SYGEPASSER: Det er en haard en.

FØRSTE SYGEPASSER: Haard ...? En Excellence?... Det tror du ikke selv paa. Næ, du. Men der er noget, som holder ham oppe, noget som er stærkere end Fæster Katrine.

ANDEN SYGEPASSER: Det er noget dumt Sludder.

FØRSTE SYGEPASSER: Du ... min Mor var religiøs ...

ANDEN SYGEPASSER: Hvordan.

FØRSTE SYGEPASSER: Vi havde en Lampe og et Krucifiks.

ANDEN SYGEPASSER: ~~Det er bare Overtro.~~

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg skulde altid følge med hende til Messe. Jeg sristede ogsaa.

ANDEN SYGEPASSER: Hvem gjorde ikke det? Men det er bare Overtro. Hvorfor fortæller du alt det der.

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg ved det ikke. Jeg kom vel til at tænke paa det.

ANDEN SYGEPASSER: Det er i al Fald bare Overtro.

FØRSTE SYGEPASSER: Har jeg sagt noget andet. Men i al Fald, hvis der alligevel skuld være noget Kraft i det. ... man kan jo aldrig vide ... hvad skal man saa tro?

Saa er det jo ... ligesom alting ramler, Saa har man maaske holt paa en gal Hest.

Det er det jeg synes er uhyggeligt (gaar tilbage til Døren og genoptager sin lyttende Stilling) Overtro, sagde du? Men hvorfor skriger han saa ikke? (Bliver pludselig ude af sig selv) Hvorfor i Helvede hylor den Djævel ikke?

ANDEN SYGEPASSER: Nu begynder han. Nu kan han ikke holde sig længere.

(Man hører en svag Jamren gennem den lukkede Dør. Den vokser, tiltager i Styrke, stiger yderligere og kulminerer i et vildt langtrukket Skrig, som pludselig ophører)

FØRSTE SYGEPASSER: (Vakler bort fra Døren, tager sig til Hovedet, ler ubehersket)

Gud være lovet ... nu hylede han

(Skrigets forskellige Stadier har afspejlet sig i de lyttende Patienters Ansigter og Optræden. Nogle stønner sagte, andre kaster sig frem og tilbage paa Lejet, nogle bider sig i Knoerne. Da det hører op, høres i Stedet for igennem Døren en dæmpet strømmende Lyd.)

FØRSTE SYGEPASSER: Nu vækker de ham.

ANDEN SYGEPASSER: Man er hygiejnisk her paa Stedet (Den rindende Lyd ophører)

FØRSTE SYGEPASSER: Nu er det overstaaet. Nu tørrer de ham.

(Pludselig rasler en Nøgle i Laasen Jerndøren slaas op)

MAX' Røst: Sygepassere..

(Sygepasserne løber ind i Værelset ved Siden af. Kommer efter en Stund tilbage med en Baare, hvorpaa von Blankenau ligger. Han er dækket til med en Plaid, den ene Arm hænger slapt ned. Han stønner tungt. De lægger ham af paa den tomme Seng og lægger Tæppet over ham. Døren til det andet Værelse staar aaben, man hører Lyden af Trin og af Ting som flyttes. Til Slut høre man en Dør aabnes og lukkes. Saa bliver der stille igen.).

ANDEN SYGEPASSER: (Henne ved Baaren) Han er i alt Fald ikke bevidstløs ..

FØRSTE SYGEPASSER: (Som har staaet bøjet over von Blankenau og betragtet hans Ansigt retter sig op) Næ, Det er han ikke, men det er ikke langt fra.

ANDEN SYGEPASSER: Nu slukkes der.

(De løfter den tomme Baare op, som de har stillet paa Gulvet og gaar ud af Værelset. Døren lukkes. Nøglen drejes om. Det elektriske Lys slukkes.)

EN AF PATIENTERNE: Hvorledes staar det til Kammerat.

von BLANKENAU: (Stønner) Jeg ved det ikke.

FØRSTE PATIENT: Var det slemt?

von BLANKENAU: Jeg ved det ikke ...

EN ANDEN PATIENT: Vent til du selv kommer til at prøve det.

FØRSTE PATIENT: Man maa vel have Lov at spørge.

ANDEN PATIENT: Taaber spørger.

FØRSTE PATIENT: Sig mig Kammerat, du er vel i alt Fald glad ved at det er overstaaet.

TREDIE PATIENT: Næ, Han er vældig ked af det.

RØSTER: Her skal være stille, der nogle som vil sove. Ti stille.

(Man hører en vedholdende Sneften)

ANDRE PATIENTER: Hvem er det som tuder?

EN MEGET UNG RØST: (Næsten en Drengs) Det er mig.

ANDRE PATIENTER: Naa, Drengen ...

EN GAMMEL MANDS STEMME: Græd bare Dreng. Du som endnu kan græde, som endnu har Taarer.

STEMMER: Stille, her skal være stille. (Talen hører op, man hører kun Patienternes

tunge eller hurtige Ånden, som hist og her begynder at gaa over i Snorken, von Blankenau stønner ikke længere. Efter en Stund drejes Nøglen om i Laasen. Døren aabnes forsigtigt, en Lysstribe trænger ind i Sygesalen, men forsvinder igen da Døren lukkes. I Stedet begynder det ubestemmelige Skær af en Lommelampe, blegt og flakkende at bevæge sig hen over Gulvet)

FØRSTE SYGEPASSER: (Lister sig hen til von Blankenaus Seng) Sover han.

von BLANKENAU: (Efter en Pause) Jeg ved det ikke ... Nej jeg gør ikke.

FØRSTE SYGEPASSER: Vil han have noget?

von BLANKENAU: Jeg forstaar det ikke rigtigt.

FØRSTE SYGEPASSER: En Tablet. Til at sove paa. Det er ikke tilladt, men det er bare mig, som har Vagten. Saa hvis han vil ...

von BLANKENAU: (Tonløs) Tak ... De skal ikke risikere noget for min Skyld.

FØRSTE SYGEPASSER: Risikere? Her tør ingen sladre, det kan han være helt sikker paa.

von BLANKENAU: Tak ... men jeg behøver ingen Tablet. Jeg har det ud mærket.

FØRSTE SYGEPASSER: Kan han svare mig paa et Spørgsmaal? Er han i Stand til det?

von BLANKENAU: Jeg tror, at jeg er i Stand til det.

FØRSTE SYGEPASSER: Hvorfor ventede han saa længe med at skrive.

von BLANKENAU: Gjorde jeg, det mindes jeg ikke ...

FØRSTE SYGEPASSER: Han ventede længe.

von BLANKENAU: Maaske ... Jo, nu husker jeg det.

FØRSTE SYGEPASSER: Hvorfor gjorde han det.

von BLANKENAU: Fordi ... at der skete noget. Noget som fangede hele min Opmærksomhed.

FØRSTE SYGEPASSER: Hvad var det som skete?

von BLANKENAU: Det var det, at i samme Øjeblik, som Torturen begyndte, saa jeg Kristus. Eller maaske jeg ikke saa ham. Jeg ved det ikke rigtigt. Men han var helt nær. Han stod bøjet over mig.

FØRSTE SYGEPASSER: Hvad siger han ? Stod Kristus bøjet over ham.

von BLANKENAU: Ja, min Ven, det gjorde han .

FØRSTE SYGEPASSER: Det er vel bare noget han bilder sig ind, tænker jeg.

von BLANKENAU: Det var ingen Ldbildning. Kristus var i Værelset. Ikke i min Fantasi. Han var fuldtændig levende. Præcis lige saa levende som vi. Eller endnu mere ...

FØRSTE SYGEPASSER: Sagde han noget?

von BLANKENAU: Ja ... Han talte.

FØRSTE SYGEPASSER: Hvad sagde han ?

von BLANKENAU: Blot dette: Nu er du endelig virkelig, Herbert von Blankenau.

FØRSTE SYGEPASSER: Sagde han det? Hvad mente han med det?

von BLANKENAU: Han mente, at saalænge jeg kun gjorde mig Bekymringer for mit eget Jeg og dets Herlighed, saa længe ingen Sag var saa vigtig for mig, saa virkelig, at jeg vilde lide for den...

FØRSTE SYGEPASSER: (ivrigt) Ja... Ja...

von BLANKENAU: Saa længe var jeg heller ikke virkelig, men mindre end en Skygge.

(Pause)

FØRSTE SYGEPASSER: Sig mig, Blankenau...kendte han Jesuiten.

von BLANKENAU: De mener Fader Ignatius. Jo, jeg kendte ham. Han troede, vi aldrig skulde ses mere. Det var forkert. Vi har mødt hinanden flere Gange, men vi arbejder paa forskelligt Hold og har aldrig Lejlighed til at tale sammen.

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg tror Jesuiten er i Stenbruddet. Og han, Blankenau, hvad foretager han sig?

von BLANKENAU: Jeg ryer Sække.

FØRSTE SYGEPASSER: Det er et lettere Job.

Ja, det er lettere.

FØRSTE SYGEPASSER: Ved han, hvorfor jeg spurgte ham, om han kendte Jesuiten?

von BLANKENAU: Nej, hvorfor spurgte De?

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg kom til at tænke paa ham, da Blankenau sagde, at Kristus levede.

von BLANKENAU: Har De talt med Fader Ignatius?

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg har af og til lagt Mærke til ham. Han er ikke som de andre Fanger. Jeg er nysgerrig overfor det som er anderledes og saa tiltalte jeg ham en Dag, han var alene og ingen saa os...han var blevet sendt efter Vand. Hvad er det, han har i Tankerne? sagde jeg. For der er noget. Det kan jeg se. Noget særligt. Noget, som holder ham oppe. Det vilde De nok meget gerne vide, sagde han og saa misfornøjet ud. Det er lige, hvad der passer, sagde jeg, og jeg skal gøre det hødt for ham, hvis han ikke fortæller det. Saa maa jeg vel hellere gøre det, sagde han. Der er nok ikke andet for. Det kan han tro, sagde jeg. Jo, sagde han, det forholder sig paa den Maade, at jeg har faaet en Nyhed at vide. En Nyhed, sagde jeg, og spidsede Øren. Hvor skaffer han sig Nyheder fra, maa jeg spørge. Kristus lever, sagde han. Han har faaet det at vide fornylig, spurgte jeg, for at haane ham. Nej, sagde han, jeg har vidst det længe. Men det er en af den Slags Nyheder, der aldrig bliver gamle.

von BLANKENAU: Jeg har ikke vidst det saa længe som Fader Ignatius. Blot

nogle Uger. Og rigtig sikkert ... først i Aften.

FØRSTE SYGEPASSER: Blankenau, sagde Kristus ikke mere.

VON BLANKENAU: Nej, men der skete noget med mig. Jeg fyldtes af Medlidenhed med de to Mænd, som slog mig og med ham, Kommandanten, som var til Stede og saa til, at jeg ikke fik et Slag for lidt og ikke et Slag for meget, men at alt gik efter Ordre.

FØRSTE SYGEPASSER: Kan man have Medlidenhed med dem som slaar en.

VON BLANKENAU: Ja. Og pludselig forekom det mig, at de var klædt som romerske Krigskarle, og at det ikke var mig de slog, men Kristus. Det var det ogsaa. Det var Mennesket de slog. Og det guddommelige i Mennesket. Det skete, synes jeg, ikke i Værelset, hvor jeg laa. Ikke i Operationsstuen. Nej ... Men i et fremmed Land. Paa en anden Tid. Jeg saa det for mig. Som paa en Scene. Langt borte. Gennem tusind Aars Mørke. Det evige Drama ...

FØRSTE SYGEPASSER: Han mærkede i al Fald noget. Eller var han som død.

VON BLANKENAU: Min Krop mærkede. Og til sidst holdt den det ikke ud længere. Uden Skrig. Men min Sjæl var ikke der. Den var et andet Sted. Og fuld af Medlidenhed. Med Kristus ... Med hans Ensomhed ... Og mest maaske med de stakkels Knægte, med deres dumme, uforstaaende, fattige og hjælpeløse Øjne ...

(Scenen har under hele Samtalen henligget i fuldkommen Mørke med Undtagelse af de Gange, da Sygepasseren har lyst med sin Lommelampe paa von Blankenaus Ansigt. Nu tænder han den igen.)

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg maa gaa nu. Jeg har maaske trættet ham. Jeg begriber ikke, hvordan han har kunnet holde ud saa længe. Nu skal I endelig faa Lov at sove, Folk. Det er paa Tide. Jeg ved at I ikke sladrer ... Han har sat mig Griller i Hovedet, Blankenau, og jeg forstaar ikke hvordan jeg skal blive af med dem.

Andet Billede.

(Kommandantens Kontor i Koncentrationslejren, I Baggrunden et Vindue og lige ud for dette et gult Bord med Telefon, samt allehaande Akter i minuties Orden. Skrivebordsstolen vender mod Døren til venstre. Paa den anden Side Bordet en Stol for Besøgende. Paa begge Sider af Vinduet Reoler med tarveligt indbundne Bøger, mærket med Bogstaver eller Tal. Rummet er paafaldende spartansk og gør et iskoldt Indtryk.

Ved et mindre Bord sidder Sekretær-Ordonansen. Mager, bebrillet, uniformeret, oh skriver i en stor Protokol.

Max i S.S. Uniform kommer ind fra venstre, med en Ridepisk i Haanden. Sekretæren flyver op, gør Hitlerhilsen. Max giver ham et Vink om at fortsætte Arbejdet. Kaster Ridepiken paa Skrivebordet og sætter sig. Han er lidt bleg, paafaldende nervøs, men sammenbidt, stryger sig nu og da over Panden, trommer paa Bordet).

MAX: Har Stormtroopsfører Birkel faaet sine Ordre?

SEKRETÆREN: Ja, Hr. Kommandant.

MAX: Han lader vente paa sig.

SEKRETÆREN: Et Par Stykker af dem gør Tjeneste udenfor Lejren.

MAX: De burde allerede kunde være her. (Det banker paa Døren) Kom ind.

(En Befalingsmand og fire Mand ind)

BEFALINGSMANDEN: Heil Hitler. Hr. Kommandant. Stormtroopsfører Bürkel og fire Mand.

MAX: (Rejser sig op, stiller sig ved Siden af Bordet. Lang Pause) Da jeg tiltraadte min Post som Kommandant, befalede jeg, at ingen legemlig Afstraffelse af Fangerne maatte forekomme ... uden efter Ordre og under min personlige Kontrol. Stemmer det ikke?

BEFALINGSMANDEN: Jo, Hr. Kommandant.

MAX: Ligeledes, at hver anden Form for Forgødtbefindende eller Vold er forbudt. Ikkesandt?

BEFALINGSMANDEN: Javel, Hr. Kommandant.

MAX: Stormtroopsfører Bürkel har rapporteret, at denne min Befaling er blevet overtraadt. Har det sin Rigtighed.

BEFALINGSMANDEN: Javel, Hr. Kommandant.

MAX: Reducer for de Enkelte Tilfælde. Kald Jeres Folk frem, en for en.

BEFALINGSMANDEN: Plutonschef Mayer. 2 Skridt frem. Har slaaet Øjet ud paa Fange 216.

MAX: Plutonschef Mayer degraderes til Menig.

BEFALINGSMANDEN: Halvtropschef Winkelhuber. 2 Skridt. Har tvunget sin Afdeling til at udføre 100 Knæbøjninger efter endt Arbejde.

MAX: Tildeles Advarsel.

BEFALINGSMANDEN: Menig Kohlweis. 2 Skridt. Har truet Fange 795 til Delagtighed i utilbørlig Handling.

MAX: Stryges af S.S. Overføres til Kriminalbataljonen. Som Fange.

BEFALINGSMANDEN: Troopschef Ruck. 2 Skridt frem. Udsat Fange 1437 for forsætslig Mishandling, med Døden til Følge.

MAX: Døden?

BEFALINGSMANDEN: Ja, Hr. Kommandant.

MAX: Det er ikke blevet indberettet.

BEFALINGSMANDEN: Fangen døde for 10 Minutter siden, Kommandant. Doktoren venter i Forlokalet for at aflægge Rapport.

MAX: Hvor gammel var Fangen?

BEFALINGSMANDEN: 58 Aar, Kommandant.

MAX: Og Stilling?

BEFALINGSMANDEN: Jesuiterpater, Kommandant. Han kaldtes Fader Ignatius.

MAX: (Staar længe tavs, griber efter en Lineal, som han langsomt brækker i Stykker, kæmper for at beherske sig)

Trøpschef Ruck arresteres. Sagen afgøres ved Krigsret.

BEFALINGSMANDEN: Hr. Kommandant skal Doktoren ...

MAX: Bed ham vente.

BEFALINGSMANDEN: Javel, Hr. Kommandant.

(Til Mændene)

Giv agt. Omkring. March. (Ud)

MAX: (til Sekretæren) De har fri en Time. Se til, at De kommer af Sted.

SEKRETÆREN: Javel, Hr. Kommandant.

MAX: (utaalmodig) Hørte De hvad jeg sagde. Af Sted med Dem.

SEKRETÆREN: (Springer op fra Bordet) Javel, Hr. Kommandant. (Gør Hitlerhilsen. Ud.)

(Max staar et Øjeblik uden at røre sig, vender sig om og stiller sig ved Vinduet. Lukker det op. Lukker det igen. Gaar nogle Skridt og bliver staaende ved Reolen tilhøjre. Trækker en Bog halvt ud, men lader Haanden synke og fuldfører ikke sin Hensigt. Gaar nogle Skridt hen over Gulvet, men standser op, staar ligesom eftertænksom og gaar derpaa hurtigt hen mod Døren, som han lukker op.)

MAX: Doktor Amann.

DOKTOREN: (S.S.-Uniform, blegfød, kortklippet Overskæg, en Anelse indsmigrende, aggressivt nærgaaende, naar Lejlighed byder sig. Ind.)

Heil Hitler. Har den Ære, Hr. Kommandant. Haaber jeg ikke forstyrrer?)

MAX: Fange 1437 er altsaa død?

DOKTOREN: Ja, min Kommandant. Det kan man paastaa uden at overdrive.

MAX: Og Dødsårsagen?

DOKTOREN: Tja, hvad skal man sige. Tilfældet er delikat. Urinforgiftning er et udmærket Ord.

MAX: Er han død som Følge af Mishandling?

DOKTOREN: Det er fuldstændigt efter Behag, min Kommandant.

MAX: Efter Behag? Hvad mener De.

DOKTOREN: Han døde af Urinforgiftning. Jeg tilsaa ham i Gaar, og han udviste da alle Tegn paa Urinforgiftning. Begge Nyrerne var skadede.

MAX: Som Følge af Mishandling?

DOKTOREN: (Trækker paa Skuldrene) Hvis De ønsker det ... paa Grund af Mishandling ... Hvis De ønsker det ... paa Grund af noget andet. Det beror helt og holdent paa Dem, min Kommandant.

MAX: Hvad jeg ønsker er at faa at vide Sandheden slet og ret.

DOKTOREN: I saa Fald døde han paa Grund af Mishandling.

MAX: (gaar hen og sætter sig ved Bordet) Værsgod at tage Plads, Dr. Amann.

DOKTOREN: Tak, Kommandant. Meget elskværdig Kommandant.

MAX: Der er en Sag, De bør lægge Dem paa Sinde.

DOKTOREN: Jeg er lutter Øre, Kommandant.

MAX: De ved maaske, at jeg straffer alle Overgreb mod Fangerne?

DOKTOREN: Det har jeg hørt sige.

MAX: Derfor kræver jeg klare Diagnoser. Ingen uigennemsigtige Omskrivninger. Jeg kræver, at De udtrykker Dem uden Omsvøb.

DOKTOREN: Det skal jeg huske. Uden Omsvøb. Udmærket.

(Maliciøst) Tillader De, at jeg gør en lille Begyndelse?

MAX: Vær saa god.

DOKTOREN: Jeg gør det i en god Mening. Jeg har været her længere end De. Og jeg kender ikke bare Fangerne, jeg kender ogsaa Vagtmandskabets Mentalitet. Deres Arbejde er ingen Sinecure. Det er meget krævende. Det tager paa Nerverne. Dertil kommer, at Flertallet er Mænd med haarde Instinkter. Stærke Følelser. De er meget aggressive. Og staar samtidig under den strengeste Disciplin. Derfor er det nødvendigt, min Kommandant, at de nu og da faar Udløsning for deres Følelser, deres Herskerlyst, deres Drifter, deres voldsomme Temperament og føle i det mindste Illusionen af Magtfuldkommenhed. Og som Læge maa jeg sige, at det er psykologisk, ja, højst farligt at fratage dem denne Mulighed. De er Vilddyr, min Kommandant, og deres Natur er saadan, at de nu og da maa have et lille Lam at sønderrive. Det bør De unde dem. Den enkleste Hygiejne kræver det.

MAX: (ligesom fraværende) Det er altsaa Deres Mening.

DOKTOREN: Det er min Mening, Kommandant. Som Læge.

MAX: Doktor Amann ... Jeg sover ikke om Natten...

DOKTOREN: Det har anet mig. Deres Nerver er i Uorden.

MAX: Kan De hjælpe mig. Jeg holder det ikke ud ret meget længere.

DOKTOREN: Jeg skal sørge for et Pulver til Dem.

MAX: Tror De det hjælper.

DOKTOREN: (Trækker paa Skuldrene) Det er et Provisorium. Det gælder naturligvis om at se at finde Aarsagen.

MAX: Den kender jeg.

DOKTOREN: Udmærket. Saa kan den elimineres.

=====

MAX: Nej, Doktor Amann, den kan aldrig elimineres. De maa give mig et eller andet ligemeget hvad ... som faar mig til at glemme.

DOKTOREN: Glemme? Hvad er det De vil glemme?

MAX: (Med et Ansigt der pludselig er forvandlet. Skrækslaget, hjælpeløst, luder sig frem over Bordet og hvækker.) Ham ... Forstaar De ikke? Ekscellencen ...

DOKTOREN: (Betragter ham skarpt) Jeg begynder at forstaa.

MAX: (Aandeløst, Ordene snubler over hinanden.) Jeg vilde det ikke. Men jeg maatte. Det var min Skyldighed. En S.S. Mand har intet Privatliv. Jeg handlede efter Ordre. Jeg saa til, at det gik som det skulde. Tyve Slag, hverken mere eller mindre. Det var min Skyldighed. Jeg viste meget vel hvad det kostede. At hvert Slag, som træffede ham, udvidede Kløften mellem mig og hende. Og dog gjorde jeg det. Det var min Skyldighed. Det var efter Ordre. (Springer op, vender sig mod Førens Billede, skriger:) Fører, befal. ... Jeg følger ... (Skoggerler)

DOKTOREN: Min kære Kommandant, hvad er dette?

MAX: (Synker udmattet tilbage i Stolen) Undskyld mig ... jeg viste ikke, hvad jeg gjorde. (Stryger sig over Panden) (Det banker)

MAX: (Retter sig op. Efter en Pause) Kom ind. (En S.S. Mand kommer ind, gør Hitlerhilsen)

S.S. MANDEN: Hr. Kommandant. Der staar en Dame udenfor. Hun har Passerkort fra Gestapo. Beder om Foretræde.

MAX: Nævnte hun sit Navn?

S.S. MANDEN: Frøken von Blankenau, Kommandant.

DOKTOREN: (Rejser sig op) Farvel min Kommandant Heil Hitler. Jeg skal sende det her Pulver til Dem. (Ud)

MAX: (Uden at røre sig) Bed hende ... komme.

S.S. MANDEN: Skal ske, Hr. Kommandant. (Ud)

(Efter nogen Tids Forløb, i hvilken Max ikke forandrer Stilling eller gør den mindste Bevægelse, sættes Døren.)

S. S. MANDEN: (Udenfor) Var saa god, Frøken. (Elisabet kommer ind, bliver et Øjeblik staaende, medens Døren lukkes bag hende, gaar derefter hen til Max;)

MAX: (Har rejst sig op) Hvorfor opsøger du mig, Elisabet?

ELISABET: Er det saa mærkeligt. Vi har ikke set hinanden i Uger. (Sætter sig)

MAX: Det er rigtigt. Ikke i Uger.

ELISABET: Skal du ikke sætte dig ned?

MAX: Jo ... Jo vist. (sætter sig)

=====

ELISABET: (Hurtigt) Hvorledes har Far det?

MAX: Med din Far? Godt ... Han lever ...

ELISABET: Lever?

MAX: (Irriteret) Hvad kan du ønske mer?

ELISABET: Og Fader Ignatius?

MAX: Han er død.

ELISABET: Hvad døde han af?

MAX: (Efter en Pause) af Urinforgiftning.

ELISABET: Kun af det? Ikke af noget andet?

MAX: Hører du ikke hvad jeg siger?

ELISABET: (Stille) Den Tone passer mig ikke, Max;

MAX: Om Forladelse, Elisabeth. Jeg er nervøs.

ELISABET: Max ... Jeg har været i Berlin.

MAX: I Berlin?

ELISABET: Hos Føreren.

MAX: Tog han imod dig?

ELISABET: Ja.

MAX: Og hvorledes?

ELISABET: Han var meget elskværdig...

MAX: Hvad sagde han?

ELISABET: Vi talte om Far. Han sagde, at han altid havde beundret ham. Særlig en af hans Bøger, jeg kan ikke huske hvad det var for en. Et eller andet historisk, tror jeg. Han beklagede at Far endnu ikke havde lært at forstå den nye Tid. Det havde desværre været nødvendigt at sætte ham i Beskyttelsesarrest. Men naturligvis var det ikke Meningen, at han skulde sidde i Fangelejer hele sit Liv. Det var Førerens Hensigt, at han skulde løslades saa snart som muligt.

MAX: Gav Føreren Ordre til hans Løsladelse?

ELISABET: Ikke direkte. Men han lod meddele Gestapo, at det ikke vilde være ham imod om man kunde finde en Udvej ... En Lejlighed til at frigive Far. Det var ingen formel Ordre, men det var Førerens Ønske. Jeg begav mig derfor til Gestapo.

MAX: Og hvorledes ... forholdt man sig der?

ELISABET: Man var temmelig forekommende. Men langt fra saa hjertelig som Føreren havde været. Principielt var man ikke uvillig til at slippe Far, men krævede

visse Betingelser, Garantier ...

MAX: Det forstaar jeg.

ELISABET: Her er et Brev. Fra Gestapo. Det indeholder de nærmere Vilkaar, tror jeg. Det skulde gives dig personlig.

(Max tager Brevet, lukker det op, læser det, og lægger det derpaa med et lukket ansigt til Side. Ringer.)

EN SS. MAND: (Ind, gør Hitler Hilsen) Hr. Kommandant?

MAX: Før Fange 1856 ind.

S. S. MANDEN: Javel, Hr Kommandant, Heil Hitler (Ud).

ELISABET: Er det far, som har det Nummer?

MAX: Ja, det er ham.

ELISABET: Hvorledes er det med ham, Max? Bortset fra at han lever. Du maa ikke lyve for mig.

MAX: Han er ... Forandret.

ELISABET: Meget?

MAX: Meget, Elisabeth.

ELISABET: Max, hvorledes skal jeg kunne ...? (Lang Pause)

ELISABET: Sig mig er der sket noget med Far ... Du forstaar hvad jeg sigter til?

MAX: (Tier lange) Ja, der er sket noget med ham.

ELISABET: Det anede mig. Nu er vi altsaa to fremmede Mennesker for hinanden. fuldstændig frmmøde. Og kan aldrig mødes mere. Du har vel ikke forestillet dig noget andet?

MAX: (Trykket) Nej.

S.S. MANDEN: (Ind med von Blankenau) Hr. Kommandant, Fange 1856.

MAX: (Til S.S. Manden) De kan vente udenfor.

S. S. MANDEN: Javel, Hr. Kommandant.

MAX: (Til von Blankenau) Kom nærmere.

(von Blankenau er uhørt ældet. Han kan ikke holde Hovedet rolig. Det ryster uafbrudt. Haaret er maskinklippet. Han er klædt i sækgraa overall-lignende Tøj. Det er som om han lidt efter lidt genkender Elisabeth. I hans Ansigt tændes et blegt Smil, det bliver til en stille Ekstase. Mens han gaar hen over Gulvet løfter han Armene og breder dem ud mod Elisabeth. Elisabeth har ræst sig op og er instinktivt gaaet et Par Skridt tilbage. Hun løfter ligesom afværgende den højre Haand, men lader den igen falde. Hun staar derefter helt stille. Da von Blankenau naaer helt hen til hende læner hun sig stille mod hans Bryst med sænket Hoved.)

von BLANKENAU: (Stryger hende over Haaret) Min lille Pige ...

MAX: Sæt Dem paa Stolen. Blankenau.

=====

von BLANKENAU: Javel, Hr. Kommandant.

ELISABET: (Rykker nærmere, kaster Hovedet tilbage) Saaledes er altsaa Rangordningen. Blankenau, blot Blankenau, ingen Titel ... Og saa; Hr. Kommandant ...

MAX: Elisabeth, det var ikke min Mening, at forulempe din Far. Jeg udtrykker mig, som det er paabudt i Reglementet. (Tager Brevet) Hr. von Blankenau. De har en Mulighed for at blive frigivet.

von BLANKENAU: Frigivet?

MAX: Paa visse Betingelser.

von BLANKENAU: Naturligvis. Det er rimeligt.

MAX: Man forventer, at De forlader Tyskland. Forlangere eller kortere Tid. Eller for altid.

von BLANKENAU: Det forstaar jeg. At jeg forlader Tyskland.

MAX: Naar De opholder Dem i Udlandet, bør De give en offentlig Forklaring ... i et Interview eller paa anden Maade om at De er blevet humanitært behandlet i Lejren.

von BLANKENAU: Det kan jeg. Med god Samvittighed.

ELISABET: Kan du?

von BLANKENAU: Jeg har haft et nemt Arbejde.

ELISABET: Og Torturen, Far.

von BLANKENAU: Mit Barn der er forskel paa Tortur. Den som Kommandanten har overvaget, den var menneskelig. Jeg tænker ikke paa det fysiske. Men paa Sindelaget. Paa det Sindelag, som blot gjorde sin Pligt. Ikke mere. Ikke var blodtørstigt. Ikke handlede af ond Vilje. Ikke tillod Udskejelser. Elisabeth, Hr. Karbe er et anstændigt Menneske.

MAX: (Bider sig i Læben, efter en Pause.) De er altsaa parat til at afgive den Forklaring?

von BLANKENAU: Det er jeg parat til.

MAX: Lover De det ... Paa Eresord.

von BLANKENAU: Det lover jeg.

MAX: Der er endnu en Betingelse.

von BLANKENAU: Ja, Hr. Kommandant.

MAX: Man forlanger, at De tilbagekalder hvad De har skrevet om Kirken, om fremmede Soldater, om det symbolske Østrig. Og Verdens Redning gennem Korset. Er De ogsaa villig til dette.

von BLANKENAU: Det var strenge Krav.

=====

MAX: Er De parat til at opfylde dem?

von BLANKENAU: Nej, Hr. Kommandant.

MAX: Da kan De aldrig blive fri. Hr. von Blankenau, jeggentager mine Spørgsmaal.

von BLANKENAU: Det er aldeles unødvendigt at gentage dem. Jeg kan ikke forraade min Frelser. Jeg kan ikke svigte min Tro. Heller ikke mit Land. Jeg er overbevist om Østrigs Mission. Og jeg beder til Gud om dets Genoprettelse. Jeg forbliver i Buchenwald, Hr. Kommandant.

MAX: Der er ogsaa en Efterskrift.

ELISABET: Hvad indeholder den?

MAX: Den har følgende Ordlyd: Skulde Fangen vægre sig ved at gaa ind paa disse Vilkaar, er det sandsynligt, at han tror at have Mulighed for at kunne flygte. Man kan forvente, at han vil forsøge at iværksætte Planen allerede i Løbet af de nærmeste Timer.

ELISABET: Det er jo Vanvid.

MAX: Det er en Order, Elisabeth, en Beslutning.

ELISABET: Ordre om hvad?

MAX: Om Fangens omgaaende Henrettelse ved Skydning. I Tilfælde af Vægren.

ELISABET: Tror du, at det er Førerens Vilje?

MAX: Nej, det tror jeg ikke. Jeg vil ikke tro det. Hvem var det, du traf hos Gestapo? Jeg kan ikke læse Underskriften.

ELISABET: Jeg ved det ikke. Jeg kan ikke huske det.

MAX: Der er mange Viljer. Dunkle Magthavere. Usynlige. Anonyme.

ELISABET: Og selv denne Ordre vil du adlyde.

MAX: Nej.

ELISABET: (I en Tilstand af Forbavselse og Forfærdelse) Vil du ikke adlyde?

MAX: Jeg kan ikke. Jeg orker ikke mere. (Begraver Ansigtet i Hænderne)

von BLANKENAU: Hjælp ham, Elisabeth. Han har Brug for dig.

ELISABET: Jeg kan ikke, Far. Vi nærer ikke mere sammen.

von BLANKENAU: Saa maa I forene jer igen, Barn.

ELISABET: Det gaar ikke, Far. Efter al det, som er sket...

von BLANKENAU: (tager hendes Haand) Kom Elisabeth.

(Til Max:) Giv mig din Haand, Max. (Rejser sig tungt op og griber hans Haand) Jeg skal forene jer. Har jeg ikke ret til det. Hvem skulde have mere Ret?

ELISABET: Det er imod Naturen, Far.

=====

von BLANKENAU: Lad os da besejre Naturen, Elisabet.

ELISABET: Jeg vil ikke have med ham at gøre. Jeg kan ikke. Jeg vilde føle mig snævset, om jeg gjorde det.

MAX: Tving hende ikke, Hr. von Blankenau. Hun kan ikke. Hvorledes skulde hun ogsaa kunne?

von BLANKENAU: (Slipper hendes Hænder) Nej, jeg skal ikke tvinge hende, Jeg behøver det ikke. Jeg ved dog, hvordan det vil gaa.

ELISABET: Vi gaar hver til sin Side. Uden onde Ord. Men ogsaa uden Forsoning. Alt andet vilde være gement.

von BLANKENAU: Jeg ser klarere end du, Elisabet, og længere end dig Max.

ELISABET: Aldrig, Far. Og selv om det skete, hvis det kunde ske ... hvad skulde det da være godt for? Intet vil dog blive, som det har været.

von BLANKENAU: Intet bliver, som det har været. Men alting kan blive nyt.

MAX: Ikke for mig. De glemmer, hvad der forestaar mig. Hvorledes det gaar en Soldat, naar han nægter at adlyde.

von BLANKENAU: Du vil blive sparet for noget andet. Jeg ved ikke hvorledes. Og jeg ved ikke for hvad. Eller hvor længe. Men et Mirakel vil ske. Og fra dig vil noget udgaa. Hemmeligt, skjult for Verden. Det vil sprede sig. Ned mod de betrængte. og opad. Mod Højderne. Til de mægtige.

MAX: De drømmer, Hr. von Blankenau.

von BLANKENAU: Maaske. Maaske drømmer jeg ... Barn, jeg mærker en saa forunderlig Munterhed inden i mig. Jeg har aldrig følt noget lignende. Det er som en fin Rus. Let, kølig, fortryllende alt. Jeg kan se ind i Fremtiden. Jeg ser Kristi Spire. En ny Menneskelighed. En Stad af Guld ... Og nu er det vel paa Tide, at jeg gaar, antager jeg ... til mine Sække.

MAX: (Ringer. Til den indtrædende SS Mand) Før Fangen ud.

S.S.-Manden (Rører ved von Blankenaus Arm) Kom.

(von Blankenau tøver et Sekund, ser paa Elisabet med et befriet Smil, gør en næsten umærkelig Bevægelse med Haanden. Begge Ud)

ELISABET: (Næsten uhorligt) Far.

(Der er længe stille paa Scenen. Elisabet staar uden at røre sig med Øjnene rettet mod den lukkede Dør.)

MAX: Hører du mig?

ELISABET: (Svarer ikke)

MAX: Elisabet.

ELISABET: (Svarer ikke.)

=====

=====

MAX: Jeg beder dig ikke tilgive mig. Det kan du ikke. Skal heller ikke gøre det. Jeg vil bare dig ... Naar jeg er død ... ikke at tænke paa mig ... kun med Had ...

ELISABET: (Svarer ikke)

MAX: Elisabet. (Han gaar et Skridt hen imod hende I det samme ringer Telefonen.)

MAX: (Vender sig hurtigt, tager Røret.) Hallo ... Hvad? ... Hvad siger De? Ja, kom med det samme ... straks ... (Fumler med Røret, da han hører det op. Efter en kort Pause) din Far er død.

(Det giver et Ryk i hendes Ansigt, som af intensiv Smerte, men hun rører sig stadig ikke, lukker blot sine Øjne. Efter nogle Sekunder ryger Døren op. Første Sygepasser kommer styrtende ind.)

MAX: Rapporter.

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg saa det altsammen. Og fik Ordre til at telefonere mens man førte ham til Lighuset. Det gik saadan til. Det var sket paa et Par Sekunder. Blankenau og hans Vogtere skulde netop gaa forbi Portene ... de var aabne ... Det var en Lastbil, som skulde ind. Posten paa højre Side var af en eller anden Grund gaaet over til venstre. Til højre om Bilen var der et Stykke fri Passage. Da hørte Vagten, at Fangen sagde: Jeg forstaar, hvad du mener Gud. Jeg forstaar det fuldstændigt. Det er en god Løsning ... Ja, saadan sagde han. Vagten forstod selvfølgelig ikke, hvad Blankenau havde i Sinde. Han kunde jo ikke vide noget. Og før han vidste et Ord af det, havde Fangen taget Flugten. Ud af Lejren. Forbi Lastbilen. Jeg forstaar ikke, hvordan det gik til. Hvordan han kunde præstere en saadan Hurtighed ... den gamle Mand ... Da Vagten fik Geværet op, var han allerede skjult bag Læsset. Men Posterne til venstre, de saa ham. Og skød. Han var død paa Stedet.

MAX: Jeg kommer ned i Lighuset om et Øjeblik. De kan gaa.

FØRSTE SYGEPASSER: Javel, Hr. Kommandant. Men der var en Ting, som jeg gerne vilde spørge om.

MAX: Hvad er det?

FØRSTE SYGEPASSER: Hvornaar skal han føres bort?

MAX: Tidligt i Morgen.

FØRSTE SYGEPASSER: Hr. Kommandant, er det tilladt at vaage hos ham?

MAX: Hvad mener De?

FØRSTE SYGEPASSER: Jeg kendte Ham, Hr Kommandant. Og jeg vilde gerne have ham den Tjeneste.

MAX: (Efter en Pause) Det er tilladt.

=====

FØRSTE SYGEPASSER: Tak, Hr. Kommandant. (Ud.)

MAX: Elisabet. (Han faar intet Svar. Elisabet staar stadig med lukkede Øjne.)

MAX: Han døde for at redde mig. For at Ordren kunde iværksættes uden at jeg behøvede at iværksætte den.

ELISABET: (Svarer ikke).

MAX: For at du og jeg...

ELISABET: (Stadig med lukkede Øjne) Saa var hans Død til ingen Nytte.

MAX: Jeg ved det.

Elisabet: (Tonløst) Det er dog dig, som har dræbt ham.

MAX: Jeg er Morderen. Af ham og mange andre. For det, som er sket i Lejren, er det mig, som bærer Skylden. Jeg har straffet Overgreb. Hvor ædelt. Men jeg glømt, at hele min Tilstedværelse paa denne Post er et eneste Overgreb. Mod Fanger og Vagtmandskab. Mod Liv. Mod levende Mennesker. Og jeg... jeg har dømt andre... (Ringer)

S.S.-MANDEN: (Ind) Hr. Kommandant.

MAX: Kald Stormtroopsfører Bürkel herind.

S.S.-MANDEN: Javel, Hr. Kommandant. (Ud)

(Pavse)

BÜRKEL: (Ind) Hr. Kommandant. Heil Hitler.

MAX: Stormtroopsfører Bürkel. Jeg idømte i Dag fire Straffe for Overgreb mod Fanger.

BÜRKEL: Javel, Hr. Kommandant.

MAX: Straffen er ophævet. Har De forstaaet?

BÜRKEL: Javel, Hr. Kommandant.

MAX: De kan gaa.

BÜRKEL: Heil Hitler. (Gør helt omkring. Gaar mod Døren.)

MAX: (Raaber) Stormtroopsfører Bürkel.

BÜRKEL: (Drejer omkring paa Hælen) Hr. Kommandant?

MAX: (hans Ansigt er forvandlet. Straaler.) Ordre til den befalhavende for Lejrvagten: Lejrportene aabnes, Posterne trækkes tilbage. Der er fri Passage. For alle.

BÜRKEL: (Efter en Pavse af Lamslaaethed) Ordren skal blive fremført, Kommandant. (Ud)

ELISABET: (Har vendt sig om, forfærdet, fatter det ikke) Max...

MAX: Det var min sidste Ordre. Den eneste jeg kan give. Maaske vil den

bliver den adlydt. Maaske fungerer Maskinen... endnu nogle Øjeblikke. Maaske gør den det ikke.

ELISABET: (Synker ned ved Bordet, gemmer Hovedet i sine Arme, Lang Pavse.)

S.S.-MANDEN: (Kommer ind efter at have banket paa) Vice-Kommandant Wittwer med to Mand. (Ud)

VICE-KOMMANDANTEN: (Med to Mand, ind.) Kommandant. Heil Hitler.

MAX: De ønsker.

VICE-KOMMANDANTEN: De har givet Ordre til, at Lejrportene skal aabnes?

MAX: Ja.

VICE-KOMMANDANTEN: At Posterne skal trækkes tilbage?

MAX: Ja.

VICE-KOMMANDANTEN: At Adgangen er fri for alle.

MAX: Det var min Ordre.

VICEKOMMANDANTEN: Kommandant. Som Deres nærmeste Mand, overtager jeg Kommandoen i Lejren. Jeg erklærer Dem skyldig i Højforræderi. Karbe, De er arresteret. (Til Mændene.) Grib ham.

(Mændene ser spørgende og tvivlende ud)

MAX: Adlyd jeres Kommandant. (Mændene griber ham)

MAX: Jeg gaar med (Gaar hen mod Døren. Der vender han sig et Øjeblik om)

ELISABET: (Springer op, gaar nogle Skridt hen mod Døren, griber efter ham med Haanden, hvisker.) Tilgiv ...

(Døren aabnes og lukkes igen bag de fire Mand)

ELISABET: (Elisabet aabner Munden til et Skrig, men faar ikke en Lyd frem, synker sammen paa Gulvet, gennemrystes af en indre Graad. Til sidst ophører hendes Skælven. Hun rejser sig halvt op. Med Ansigtet løftet, ser hun ligesom fjernt frem for sig.)